

ISSN 2518-167X

WEB OF SCHOLAR

Multidisciplinary Scientific Journal

RS Global

INTERNATIONAL ACADEMY JOURNAL WEB of SCHOLAR

6(24), Vol.7, June 2018

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_wos

Chief editor

Laputyn Roman

PhD in transport systems, Associate Professor,
Department of Transport Systems and Road Safety,
National Transport University

Editorial board:

Lina Anastassova

Full Professor in Marketing, Burgas Free University,
Bulgaria

Mikiashvili Nino

Professor in Econometrics and Macroeconomics,
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, Georgia

Alkhawaldeh Abdullah

Professor in Financial Philosophy, Hashemite
University, Jordan

Mendebaev Toktamys

Doctor of Technical Sciences, Professor, LLP
"Scientific innovation center "Almas", Kazakhstan

Yakovenko Nataliya

Professor, Doctor of Geography, Ivanovo State
University, Shuya

Mazbayev Ordenbek

Doctor of Geographical Sciences, Professor of
Tourism, Eurasian National, University named after
L.N.Gumilev

Sentyabrev Nikolay

Professor, Doctor of Sciences, Volgograd State
Academy of Physical Education, Russia

Ustenova Gulbaram

Director of Education Department of the Pharmacy,
Doctor of Pharmaceutical Science, Kazakh National
Medical University name of Asfendiyarov,
Kazakhstan

Harlamova Julia

Professor, Moscow State University of Railway
Transport, Russia

Nyyazbekova Kulanda

Candidate of pedagogical sciences, Abay University,
Kazakhstan

Kalinina Irina

Professor of Chair of Medicobiological Bases of
Physical Culture and Sport, Dr. Sci.Biol., FGBOU
VPO Sibirsky State University of Physical Culture
and Sport, Russia

Imangazinov Sagit

Director, Ph.D, Pavlodar affiliated branch "SMU of
Semei city"

Dukhanina Irina

Professor of Finance and Investment Chair, Doctor of
Sciences, Moscow State Medical Dental University
by A. I. Evdokimov of the Ministry of health of the
Russian Federation

Orehowskyi Wadym

Head of the Department of Social and Human
Sciences, Economics and Law, Doctor of Historical
Sciences, Chernivtsi Trade- Economic Institute Kyiv
National Trade and Economic University

Peshcherov Georgy

Professor, Moscow State Regional University, Russia

Mustafin Muafik

Professor, Doctor of Veterinary Science, Kostanay
State University named after A.Baitursynov

Ovsyanik Olga

Professor, Doctor of Psychological Science, Moscow
State Regional University

Nino Abesadze

Associate Professor Tbilisi State University, Faculty
of Economics and Business

Copies may be made only from legally acquired originals.

A single copy of one article per issue may be downloaded for personal use

(non-commercial research or private study). Downloading or printing multiple copies is not permitted.

Electronic Storage or Usage Permission of the Publisher is required to store or use electronically any material contained in this work, including any chapter or part of a chapter. Permission of the Publisher is required for all other derivative works, including compilations and translations. Except as outlined above, no part of this work may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means without prior written permission of the Publisher.

Publisher –

RS Global Sp. z O.O.,

Scientific Educational Center
Warsaw, Poland

Numer KRS: 0000672864
REGON: 367026200
NIP: 5213776394

Publisher Office's address:

Dolna 17,
Warsaw, Poland,
00-773

Website: <https://ws-conference.com/>
E-mail: rsglobal.poland@gmail.com
Tel: +4(857) 898 55 10

The authors are fully responsible
for the facts mentioned in the
articles. The opinions of the authors
may not always coincide with the
editorial boards point of view and
impose no obligations on it.

CONTENTS

PUBLIC ADMINISTRATION

- Запотоцька Олена Василівна*
СТРУКТУРА РЕЄСТРАЦІЙНОГО ПРОВАДЖЕННЯ
В СФЕРІ БЕЗПЕЧНОСТІ ТА ЯКОСТІ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ..... 3

TOURISM AND RECREATION

- Козловський Євген Вікторович*
ФОРМИ ТА МЕТОДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.... 12

PHILOLOGY

- Rana Zulfugarova*
THE FUNCTION OF INTONATION IN THE ENGLISH LANGUAGE..... 18
- Saliyeva D. O.*
ETYMOLOGY OF SLANG: ITS ORIGIN AND DEFINITION..... 22

HISTORY

- Nugzar Zosidze, Nadim Varshanidze,
Jumber Vardmanidze, Anzor Devadze, Tamta Varshanidze*
FREE ECONOMIC ZONE IN THE CITY OF BATUMI (1878-1886)..... 26

LEGAL AND POLITICAL SCIENCE

- Voskresenskaya Elena, Vorona-Slivinskaya Lybov, Loiko Andrei*
LEGAL SUPPORT OF ECOLOGICAL SAFETY IN RUSSIA..... 31
- Душаева Анастасия Александровна*
СМАРТ-КОНТРАКТ В ЮРИСПРУДЕНЦИИ..... 38
- Євсюкова А. В.*
СУЧАСНА МОДЕЛЬ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ «CITIZENSHIP EDUCATION»:
ДЕМОКРАТИЧНИЙ ДОСВІД РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА..... 44
- Майстренко Г. А.*
ФАКТОРЫ, СПОСОБСТВУЮЩИЕ РАСПРОСТРАНЕНИЮ
ТЕРРОРИЗМА НА ТЕРРИТОРИИ РОССИИ..... 50

СТРУКТУРА РЕЄСТРАЦІЙНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В СФЕРІ БЕЗПЕЧНОСТІ ТА ЯКОСТІ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ

Запотоцька Олена Василівна кандидат технічних наук

Київський національний торгово-економічний університет, кафедра адміністративного, фінансового та інформаційного права, старший викладач

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_wos/12062018/5789

ARTICLE INFO

Received: 17 April 2018

Accepted: 22 May 2018

Published: 12 June 2018

KEYWORDS

registration, registration, public administration, food products, safety and quality requirements of food products

ABSTRACT

in this scientific article the essence and structure of registration proceedings in the field of safety and quality of food products are disclosed. The content of the elements of this proceedings is disclosed. The stages of the registration process in the area of food safety and quality are determined. The content of each separate stage of the registration process in the field of food safety and quality is analyzed and disclosed.

Citation: Запотоцька О. В. (2018) Структура реєстраційного провадження в сфері безпеки та якості харчових продуктів. *Web of Scholar*. 6(24), Vol.7. doi: 10.31435/rsglobal_wos/12062018/5789

Copyright: © 2018 Запотоцька О. В. This is an open-access article distributed under the terms of the **Creative Commons Attribution License (CC BY)**. The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

Постановка наукової проблеми та її значення. Поряд з видачею індивідуальних адміністративних актів суб'єкти публічної адміністрації в ході застосування сервісних засобів публічного адміністрування мають можливість вчиняти реєстраційні дії. Розкриваючи систему сервісних засобів публічного адміністрування в сфері безпеки та якості харчових продуктів не можливо не акцентувати увагу та не розкрити поняття, особливості та порядок здійснення державної реєстрації в сфері безпеки та якості харчових продуктів. Слід відзначити, що дослідженню даного питання в науці адміністративного права взагалі не приділено уваги.

Аналіз досліджень проблеми. Окремі питання реєстраційного провадження в сфері публічної адміністрації були предметом наукових досліджень Вовк Т. О., Скакун О. Ф., Кузьменко О. В., Колпаков В. К., Комзюк А. Т., Бевзенко В. М., Мельник Р. С., Ярмак Х. П. та інших.

Мета і задачі статті. Метою даної наукової статті є розкриття структури та змісту реєстраційного провадження в сфері безпеки та якості харчових продуктів.

Викладення основного матеріалу та обґрунтування отриманих результатів дослідження. Проаналізувавши положення Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпеки та якості харчових продуктів» можемо відзначити, що об'єктами державної реєстрації є:

1) потужності щодо яких прийнято рішення про видачу експлуатаційного дозволу (споруди або комплекс споруд, приміщення, будівлі, обладнання та інші засоби, включаючи транспортні засоби, а також територія, що використовуються у виробництві та/або обігу об'єктів санітарних заходів);

2) потужності з виробництва та/або обігу харчових продуктів, на які не вимагається отримання експлуатаційного дозволу (наприклад, первинне виробництво харчових продуктів тваринного походження, а також пов'язану з ним діяльність, зокрема зберігання та поводження з первинною продукцією в місці первинного виробництва, за умови що при цьому істотно не змінюється стан такої продукції; транспортування харчових продуктів тваринного походження, у тому числі тих, які потребують дотримання температурного режиму та не можуть зберігатися при температурі вище 10 °С, залишаючись придатними для споживання людиною; зберігання харчових продуктів тваринного походження, які не потребують дотримання температурного режиму та можуть зберігатися при температурі вище 10 °С, залишаючись придатними для споживання людиною; виробництво та/або зберігання харчових продуктів, інгредієнтами яких є виключно продукти рослинного походження та/або перероблені продукти тваринного походження тощо);

3) транспортний засіб, що використовується як потужність з реалізації харчових продуктів кінцевим споживачам;

4) транспортний засіб, що використовуються оператором ринку виключно для перевезення харчових продуктів, яке не пов'язане з експлуатацією належної йому зареєстрованої потужності;

5) новітні харчові продукти;

6) харчові добавки - речовина, яка зазвичай не вважається харчовим продуктом або його складником, але додається до харчового продукту з технологічною метою в процесі виробництва та у результаті стає невід'ємною частиною продукту (термін не включає забруднюючі речовини, пестициди або речовини, додані до харчових продуктів для поліпшення їх поживних властивостей);

7) ароматизатори, за виключенням окремої групи ароматизаторів, визначених центральним органом виконавчої влади, що формує та забезпечує реалізацію державної політики у сфері охорони здоров'я;

8) ензими - каталізатори білкової природи, що утворюються і функціонують у всіх живих організмах;

9) допоміжні матеріали для переробки, та матеріали, що контактують з харчовими продуктами, які вперше вводяться в обіг та/або вперше використовуються на території України;

10) вода питна, яку планується віднести до категорії «вода природна мінеральна».

Не підлягає державній реєстрації як окрема потужність транспортний засіб, що використовується оператором ринку у зв'язку з експлуатацією іншої належної йому зареєстрованої потужності або потужності, на яку видано експлуатаційний дозвіл.

Вважаємо, що суб'єктів реєстраційних правовідносин в сфері безпечності та якості харчових продуктів можна розділити на дві групи:

1) суб'єкти, які виконують функції щодо ведення провадження – це наділені владними повноваженнями посадові особи центральних органів виконавчої влади та їх територіальних управлінь, що здійснюють реєстраційну діяльність, участь яких у провадженні є обов'язковою, оскільки без них проведення державної реєстрації неможливе. Це пов'язано насамперед з тим, що остаточне рішення у будь-якій реєстраційній справі, яка розглядається та вирішується у межах провадження, приймається в односторонньому порядку саме цими суб'єктами, приймаючи до уваги владно-розпорядчий характер їх діяльності. Так, наприклад, згідно Указу Президента України «Питання оптимізації діяльності центральних органів виконавчої влади системи юстиції» від 21 січня 2015 р. № 17 постановлено ліквідувати Державну реєстраційну службу та Державну виконавчу службу, поклавши на Міністерство юстиції завдання і функції з реалізації державної політики у сфері організації примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), з питань державної реєстрації актів цивільного стану, речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців, договорів комерційної концесії (субконцесії), з питань реєстрації (легалізації) об'єднань громадян, інших громадських формувань, статутів фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, якщо їх реєстрація передбачена законами, статуту територіальної громади м. Києва, державної реєстрації друкованих засобів масової інформації та інформаційних агентств як суб'єктів інформаційної діяльності. Установлено, що Міністерство юстиції є правонаступником Державної реєстраційної служби та Державної виконавчої служби, що ліквідуються, в частині реалізації державної політики у сферах, зазначених у пункті 1 цієї постанови [1; 2].

2) суб'єкти-заявники, тобто фізичні та юридичні особи, що у формі заяви звертаються до компетентного суб'єкту публічної адміністрації з метою здійснення державної реєстрації.

Таким чином, сторонами реєстраційних адміністративних проваджень та процедур, як правило, є орган виконавчої влади, що реєструє, і громадянин або організація, що претендують на офіційне визнання законності існування визначених матеріальних об'єктів або юридичних подій, станів і дій. Від імені заявника в реєстраційних адміністративних провадженнях та процедурах може брати участь його представник на підставі доручення, а також можуть залучатися й інші особи, наприклад, фахівці й експерти та ін.

Залежно від предмету реєстраційного провадження в провадженнях в сфері безпечності та якості харчових продуктів реєстраційну діяльність з боку публічної адміністрації здійснюють два суб'єкти:

1) центральний орган виконавчої влади, що формує та забезпечує реалізацію державної політики у сфері охорони здоров'я здійснює реєстраційну діяльність в сфері безпечності та якості харчових продуктів (безпосередньо реєстрація та ведення реєстрів) – Міністерство охорони здоров'я України щодо:

- новітніх харчових продуктів;
- харчових добавок;
- ароматизаторів;
- ензимів;
- вод питних мінеральних відповідно до встановлених критеріїв;

2) центральний орган виконавчої влади, що формує та забезпечує реалізацію державної політики у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів (територіальний орган Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів) здійснює реєстраційну діяльність щодо:

- встановлення порядку затвердження експортних потужностей, внесення та виключення їх з реєстру та відповідає за проведення постійних консультацій з відповідними органами інших країн щодо визнання еквівалентності всіх або окремих санітарних заходів з метою подальшого підписання відповідних угод;
- потужностей з виробництва та/або обігу харчових продуктів, ведення державного реєстру потужностей операторів ринку та надання інформації з нього заінтересованим суб'єктам.

Водночас, відзначимо, що реєстраційна справа, як правило, порушується на підставі відповідного звернення зацікавленої особи, тобто, з іншої сторони виступає суб'єкт-заявник, тобто суб'єкт господарювання, який бажає здійснити реєстрацію з метою затвердження свого юридичного статусу. В даному випадку таким суб'єктом є оператор ринку або його уповноважений представник.

Слід відзначити, що у деяких випадках реєстраційні адміністративні провадження та процедури можуть порушуватися на підставі офіційних документів, що направляються в орган, що реєструє, іншими органами публічного управління або з ініціативи самого органу, що реєструє.

Отже, реєстраційні провадження в сфері безпечності та якості харчових продуктів мають, на нашу думку, наступні характерні ознаки:

по-перше, це сукупність послідовних взаємопов'язаних дій органів публічної адміністрації з прийняття кінцевого юридичного рішення, і в більшості випадків результатом є видача підтверджувального документа, що свідчить про завершення реєстраційної процедури;

по-друге, суб'єктами здійснення даного виду проваджень є міністерство охорони здоров'я України та Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів. Таким чином, особливістю даного виду адміністративного впровадження є множинність суб'єктів, правомочних здійснювати цю діяльність.

Реєстраційні органи здійснюють наступні повноваження:

1. проведення реєстраційних дій;
2. видача свідоцтва про здійснені реєстраційні дії;
3. анулювання реєстрації у випадках, передбачених законом;
4. ведення єдиних реєстрів;
5. здійснення контрольних функцій за дотриманням вимог та умов щодо проведення реєстраційних дій;
6. забезпечують відкритий та безоплатний доступ до реєстрів;

7. надання інформації з реєстру заінтересованим суб'єктам.

По-третє, сторонами даного виду реєстраційного провадження є особа, зацікавлена в реалізації своїх прав і законних інтересів (суб'єкт господарювання – оператор ринку) та орган публічної адміністрації (посадова особа цього органу), який компетентний здійснювати процедуру реєстрації, що дозволяє реалізовувати ці права, а також центри з надання адміністративних послуг.

Потужностям у реєстрі присвоюється особистий реєстраційний номер. Зміна найменування оператора потужності у зв'язку із зміною типу акціонерного товариства або у зв'язку з перетворенням акціонерного товариства в інше господарське товариство не є підставою для звернення оператора до компетентного органу із заявою про внесення змін до реєстру потужностей у частині найменування такого оператора та не є підставою для внесення таких змін до реєстру. У разі звернення оператора, найменування якого було змінено, до компетентного органу з письмовою заявою про внесення змін до реєстру в частині нового найменування такого оператора компетентний орган безоплатно вносить такі зміни до реєстру, про що письмово повідомляє оператора.

Таким чином, державній реєстрації підлягає кожна окрема потужність оператора ринку. За роботу без державної реєстрації операторам ринку харчових продуктів передбачена адміністративна відповідальність згідно п. 2 ч. 1 ст. 64 Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» у вигляді накладення штрафу на юридичних осіб - у розмірі від двадцяти трьох до тридцяти мінімальних заробітних плат, на фізичних осіб – підприємців - у розмірі від восьми до п'ятнадцяти мінімальних заробітних плат.

По-четверте, порядок здійснення державної реєстрації врегульовується нормами Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів», тоді як процедура здійснення державної реєстрації урегульовано підзаконними нормативно-правовими актами, наприклад, постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення державної реєстрації потужностей, ведення державного реєстру потужностей операторів ринку та надання інформації з нього заінтересованим суб'єктам»

По-п'яте, даний вид реєстраційного провадження має логічно визначений порядок проведення встановлених процесуальними нормами стадій, що виражається у вчиненні суб'єктами певних дій;

По-шосте, суб'єкт, що отримав відмову у реєстрації, тобто оператор ринку може оскаржити рішення територіального органу компетентного органу про відмову у державній реєстрації потужності відповідно до законодавства.

Процедура державної реєстрації складається з таких стадій, які послідовно змінюють одна одну: 1) порушення реєстраційного провадження; 2) розгляду реєстраційної справи і прийняття рішення; 3) оскарження рішення і його перегляду; 4) виконання рішення. На початковій стадії здійснюється прийом документів, формується реєстраційна справа; на другій – реєстраційний орган розглядає справу і приймає відповідне рішення; на третій – факультативний – стадії прийняте рішення може бути переглянуте у зв'язку зі скаргою заявника; на четвертій – виконується рішення: вноситься запис до реєстру про проведення державної реєстрації та видаються реєстраційні документи [3].

М.П. Гурковський досліджуючи реєстраційну діяльність суб'єктів публічної адміністрації пропонує виділяти наступну структуру реєстраційного провадження:

I. Стадія порушення справи та аналізу наданих документів, яка включає в себе здійснення наступних дій:

1. подання відповідних документів, які необхідні для реєстрації об'єкта;
2. розгляд та перевірка поданих документів;
3. проведення додаткових спеціалізованих перевірок (експертиза, випробування) – факультативний етап.

II. Стадія прийняття рішення щодо реєстрації або відмова у реєстрації об'єкта державної реєстрації:

1. підготовка висновку щодо задоволення звернення про реєстрацію або вмотивована відмова щодо реєстрації;
2. надсилання копій щодо методів контролю за зареєстрованим об'єктом відповідному органу публічної адміністрації (якщо таке встановлене законодавцем).

III. Стадія оскарження рішення у справі (факультативна стадія):

1. оскарження рішення;
2. перевірка законності рішення;

3. проведення незалежної експертизи;
4. винесення рішення щодо оскарження.

IV. Стадія виконання винесеного рішення:

1. видача свідоцтва (посвідчення) про державну реєстрацію;
2. внесення даних до реєстру;
3. надання даних про реєстрацію в органи публічної адміністрації, якщо таке передбачено законодавцем (факультативний етап) [4, с.170-171].

На нашу думку, реєстраційне провадження в сфері безпечності і якості харчових продуктів складається з таких стадій:

I. стадія порушення реєстраційної справи, яка включає в себе наступні етапи:

- 1) збір необхідних документів, які визначені компетентним центральним органом чи його територіальним органом управління відповідно до переліку;
- 2) подання заяви про державну реєстрацію потужності, яка використовується на будь-якій стадії виробництва та/або обігу харчових продуктів, об'єктів санітарних заходів;
- 3) перевірка поданої заяви та доданих до неї документів на відповідність.

Після того як оператор ринку зібрав пакет необхідних документів, які визначені в переліку документів необхідних для реєстрації потужностей чи об'єктів санітарних заходів від подає до компетентного суб'єкту заяву разом з додатками до неї.

Підставою для порушення реєстраційного провадження в сфері безпечності та якості харчових продуктів є заява від оператора ринку. Заява про державну реєстрацію потужності реєструється територіальним органом компетентного органу в день її надходження. Заява про державну реєстрацію потужності засвідчується підписом оператора ринку або уповноваженої ним особи та реєструється територіальним органом компетентного органу в день її надходження.

Заява для проведення державної реєстрації об'єктів санітарних заходів подається оператором ринку або його уповноваженим представником до центрального органу виконавчої влади, що формує та забезпечує реалізацію державної політики у сфері охорони здоров'я в довільній формі, яка має супроводжуватися документацією відповідно до вимог. До заяви додаються документи, що містять інформацію про: 1) найменування або прізвище, ім'я, по батькові Заявника, його місцезнаходження, дані про контактну особу та її телефон; 2) назву харчового продукту чи інгредієнта; 3) опис харчового продукту чи інгредієнта, який включає інформацію про: процес виробництва, пакування, зберігання, яка повинна містити опис цього процесу, що дасть змогу розрізняти новітній виробничий процес та існуючий процес, який застосовується для виробництва звичайних харчових продуктів чи інгредієнтів; передбачити, чи вплине можливість виробничого процесу змінювати хімічні, фізичні та/або біологічні характеристики продукту і основні поживні, токсикологічні та мікробіологічні характеристики кінцевого продукту; склад, харчову та енергетичну цінність, споживання та приготування новітнього харчового продукту чи інгредієнта; мікробіологічні та токсикологічні характеристики харчового продукту чи інгредієнта; алергенний потенціал новітнього харчового продукту чи інгредієнта; опис звичайного харчового продукту чи інгредієнта, якщо новітній харчовий продукт чи інгредієнт розроблений на його основі та/або на його заміну; реєстрацію, обіг, реалізацію, споживання новітнього харчового продукту в інших країнах, якщо цей новітній харчовий продукт чи інгредієнт має історію безпечного споживання в інших країнах; можливі наслідки споживання новітнього харчового продукту чи інгредієнта в надмірній (не властивій звичайному раціону) кількості; можливі наслідки споживання новітнього харчового продукту чи інгредієнта групами населення, які потребують спеціального дієтичного споживання.

Якщо заявник відмовляється подати певну інформацію, зазначену у цій частині, він повинен подати обґрунтування такого рішення.

Заява про державну реєстрацію потужності може бути подана в паперовому або електронному вигляді. Подання заяви в електронному вигляді здійснюється з використанням посиленого сертифіката відкритого ключа у порядку, встановленому Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг» [5] та Законом України «Про електронний цифровий підпис» [6].

Заява подається оператором ринку не пізніше ніж за 10 календарних днів до початку роботи потужності, крім випадків, якщо оператор ринку отримав експлуатаційний дозвіл. Територіальному органу компетентного органу забороняється вимагати для державної реєстрації потужності будь-які інші документи, крім заяви [7].

Оператор ринку, який провадить діяльність з виробництва та/або обігу харчових продуктів рослинного походження, не подає до територіального органу компетентного органу заяву про державну реєстрацію потужності, на яку цим оператором ринку отримано експлуатаційний дозвіл. Інформація про таку потужність вноситься компетентним органом до Державного реєстру потужностей операторів ринку протягом 3 місяців з дати набрання чинності Порядку проведення державної реєстрації потужностей, ведення державного реєстру потужностей операторів ринку та надання інформації з нього заінтересованим суб'єктам.

Оператор ринку, який станом на дату набрання чинності Законом використовує потужність, на яку не отримано експлуатаційного дозволу, зобов'язаний подати заяву про державну реєстрацію такої потужності до територіального органу компетентного органу. Державній реєстрації підлягає кожна окрема потужність оператора ринку. Адресою потужності, яка є транспортним засобом або іншим рухомим майном, вважається місцезнаходження (місце проживання) оператора ринку, в управлінні якого перебуває така потужність.

Після попередньої перевірки представлених на реєстрацію документів і об'єктів рішення про реєстрацію матеріальних об'єктів або юридичних фактів одноосібно приймається уповноваженою посадовою особою органу, що реєструє, відповідного запису до державного реєстру.

Рішення в справі про реєстраційні процедури може мати форму індивідуального правового акта у виді документа (рішення, розпорядження, постанови) або запису у відповідні державні реєстри (книги). Моментом державної реєстрації визнається внесення органом, що реєструє, відповідного запису до державного реєстру.

У разі виявлення невідповідності поданої інформації встановленим вимогам компетентний орган публічної адміністрації повинен тимчасово припинити розгляд заяви до отримання відповідної інформації і повідомити заявника про це протягом п'яти днів з моменту такого виявлення. Відповідальність за достовірність документів, що подаються, несе заявник.

II. Стадія розгляд заяви та доданих документів до неї складається з наступних етапів:

- 1) розгляд та аналіз поданих документів;
- 2) узагальнення отриманої інформації та прийняття попереднього проекту рішення.

Розгляд заяви та відповідно рішення за результатами такого розгляду та аналізу про державну реєстрацію потужності або про відмову у такій реєстрації приймається протягом 10 календарних днів після отримання відповідної заяви оператора ринку. Копія рішення про державну реєстрацію потужності або про відмову у такій реєстрації надається (надсилається) оператору ринку протягом трьох робочих днів з дня його прийняття.

Оператор ринку має право розпочати експлуатацію потужності за принципом мовчазної згоди, якщо протягом 15 робочих днів після подання ним заяви про державну реєстрацію потужності територіальний орган компетентного органу не прийняв рішення про відмову у державній реєстрації потужності або не надав копії такого рішення оператору ринку.

III. Прийняття рішення компетентним органом, яка складається з таких стадій як:

- 1) прийняття рішення про здійснення державної реєстрації потужностей та об'єктів санітарних заходів;
- 2) прийняття рішення про відмову в державній реєстрації потужностей та об'єктів санітарних заходів.

Державна реєстрація потужності здійснюється територіальним органом компетентного органу протягом 15 робочих днів після отримання заяви оператора ринку про таку реєстрацію. Про державну реєстрацію потужності та її особистий реєстраційний номер територіальний орган компетентного органу повідомляє оператора ринку протягом 5 робочих днів після прийняття рішення про державну реєстрацію.

Державна реєстрація потужності здійснюється безоплатно.

Слід відзначити, що за час дії нових умов реєстрації потужностей операторів ринку (з 10 лютого 2016 року) до Держпродспоживслужби звернулося та зареєстровано у Державному реєстрі потужностей понад 142 тис. операторів. Станом на кінець першого півріччя 2017 року видано майже 7,6 тис. експлуатаційних дозволів. Із цієї кількості 6,6 тис. – експлуатаційні дозволи, видані Держветфітослужбою до 2015 року, 990 – дозволи, видані Держпродспоживслужбою у 2016 і 2017 роках, у тому числі у поточному році видано 906 експлуатаційних дозволів. В останній період динаміка звернення і внесення даних у відповідні реєстри пришвидшилася, що свідчить про роботу з суб'єктами господарювання ведеться [8].

Якщо державна реєстрація потужності не закінчена протягом 15 робочих днів після отримання заяви оператора ринку про таку реєстрацію, територіальний орган компетентного органу надає заявнику письмове обґрунтування причин відмови у реєстрації або продовження

строку проведення реєстрації, який не може бути продовжений більше ніж на 15 робочих днів. Не допускається продовження строку реєстрації за наявності підстав для відмови у реєстрації потужності [8].

Слід відзначити, що строки реєстрації в сфері безпеки та якості харчових продуктів є різними:

- 15 робочих днів після отримання заяви - реєстрація потужності;
- 30 робочих днів після отримання заяви – реєстрація ароматизаторів, за виключенням окремої групи ароматизаторів, визначених центральним органом виконавчої влади, що формує та забезпечує реалізацію державної політики у сфері охорони здоров'я; ензимів; допоміжних матеріалів для переробки, та матеріали, що контактують з харчовими продуктами, які вперше вводяться в обіг та/або вперше використовуються на території України; води питної, яку планується віднести до категорії «вода природна мінеральна»;
- 120 робочих днів після отримання заяви – реєстрація харчових добавок;
- 180 робочих днів після отримання заяви – реєстрація новітніх харчових продуктів;

Якщо державна реєстрація ароматизаторів, за виключенням окремої групи ароматизаторів, визначених центральним органом виконавчої влади, що формує та забезпечує реалізацію державної політики у сфері охорони здоров'я; ензимів; допоміжних матеріалів для переробки, та матеріали, що контактують з харчовими продуктами, які вперше вводяться в обіг та/або вперше використовуються на території України; води питної, яку планується віднести до категорії «вода природна мінеральна», харчових добавок та новітніх харчових продуктів не закінчена протягом визначено строку, замовнику надається письмове обґрунтування причин продовження строку проведення реєстрації, який не може бути продовжений більше ніж на 30 робочих днів.

Рішення про державну реєстрацію потужності повинно містити таку інформацію: 1) найменування або прізвище, ім'я та по батькові оператора ринку; 2) особистий реєстраційний номер потужності; 3) адреса потужності; 4) вид діяльності, що планується здійснювати з використанням потужності; 5) дата прийняття територіальним органом компетентного органу рішення про державну реєстрацію потужності [8].

Одночасно з прийняттям рішення про державну реєстрацію потужності територіальний орган компетентного органу присвоює потужності особистий реєстраційний номер, що складається з таких елементів, які розділяються дефісом: літери "r"; двозначного літерного коду України (UA); коду області, в якій розташована потужність, згідно з додатком 2 до цього Порядку; коду району (міста), в якому розташована потужність; порядкового номера потужності, що присвоюється автоматично за арифметичним порядком, який починається з одиниці (приклад реєстраційного номера потужності: r-UA-12-12-1).

Територіальний орган компетентного органу відмовляє у державній реєстрації потужності у таких випадках:

- 1) заява про державну реєстрацію потужності не відповідає встановленій формі;
- 2) у заяві про державну реєстрацію потужності оператором ринку надано неповну інформацію [v; viii].

Рішення про відмову у державній реєстрації потужності повинно бути прийнято не пізніше 15 робочих днів після отримання територіальним органом компетентного органу заяви про державну реєстрацію потужності. Повідомлення про відмову у державній реєстрації потужності із зазначенням чітких підстав такої відмови надсилається заявнику не пізніше 15 робочих днів після отримання територіальним органом компетентного органу заяви про державну реєстрацію потужності. У разі усунення причин, що стали підставою для відмови у державній реєстрації потужності, оператор ринку має право на повторне звернення до територіального органу компетентного органу із заявою про державну реєстрацію такої потужності.

Оператор ринку може оскаржити рішення територіального органу компетентного органу про відмову у державній реєстрації потужності відповідно до законодавства [8].

Підставами для відмови в державній реєстрації об'єктів санітарних заходів є наявність доказів їх невідповідності законодавству про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів.

У державній реєстрації допоміжних матеріалів для переробки та матеріалів, що контактують з харчовими продуктами, і води питної може бути відмовлено з таких підстав:

1) для допоміжних матеріалів для переробки та матеріалів, що контактують з харчовими продуктами, - у разі наявності доказів невідповідності цих об'єктів вимогам законодавчих актів щодо їх безпечності, а у разі відсутності таких актів - аналогічним вимогам, що викладені у нормативних документах;

2) для води питної, яку планується віднести до категорії "вода природна мінеральна", - у разі наявності доказів її небезпечності та/або невідповідності вимогам законодавства щодо вод природних мінеральних.

IV. Стадія оскарження рішення у справі (факультативна стадія), складається з таких етапів як: оскарження рішення компетентного суб'єкту публічної адміністрації; перевірка законності рішення; проведення незалежної експертизи; винесення рішення щодо оскарження.

Дана стадія реєстраційного провадження є факультативною стадією та має місце лише в тому випадку, якщо суб'єкт-заявник не згодний з рішенням компетентного органу та відповідно бажає його оскаржити, тобто коли заявнику було відмовлено в здійсненні реєстраційних дій щодо предмета заяви.

Оскарження є правом особи, яке закріплено в Конституції України. Так, на підставі ст.55 Конституції України визначено, що права і свободи людини і громадянина захищаються судом. Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань [9, ст.55].

Запровадження в системі публічного управління європейських стандартів в умовах реалізації адміністративної та судової реформи призвело до створення в системі судочинства спеціальних адміністративних судів [10]. На сьогоднішній день, відповідно до Кодексу адміністративного судочинства України кожна фізична та юридична особа з метою ефективного захисту своїх прав, свобод та інтересів від порушень з боку суб'єктів владних повноважень може звернутися до адміністративного суду за справедливим, неупередженим та своєчасним вирішенням судом спору у сфері публічно-правових відносин.

Отже, до адміністративних судів можуть бути оскаржені будь-які рішення, дії чи бездіяльність суб'єктів владних повноважень, крім випадків, коли щодо таких рішень, дій чи бездіяльності Конституцією чи законами України встановлено інший порядок судового провадження. Таким чином, відмову в проведенні державної реєстрації компетентним органом у сфері безпечності та якості харчових продуктів, а також компетентним органом у сфері охорони здоров'я за зверненням заявника може бути оскаржено в суді.

Порушення строків видачі (направлення рекомендованим листом) зацікавленій особі свідоцтва про державну реєстрацію потужностей чи об'єктів санітарних заходів, повідомлення про відмову у проведенні державної реєстрації або повідомлення про залишення документів без розгляду вважається відмовою у проведенні державної реєстрації і також може бути оскаржено в суді.

Спори щодо рішення реєстраційних органів та процедур, відповідно до ст. 20 Кодексу адміністративного судочинства України підсудні окружним адміністративним судам.

IV. Стадія виконання винесеного рішення характеризується такими етапами: видача свідоцтва (посвідчення) про державну реєстрацію; внесення даних до реєстру; надання даних про реєстрацію в органи публічної адміністрації, якщо таке передбачено законодавцем (факультативний етап).

Викладення основного матеріалу та обґрунтування отриманих результатів дослідження. Реєстраційне провадження в сфері безпечності та якості харчових продуктів – це сукупність послідовних дій компетентних центральних органів виконавчої влади та їх територіальних органів у сфері охорони здоров'я та безпечності і якості харчових продуктів, яка спрямована на реєстрацію потужностей з виробництва та/або обігу харчових продуктів, а також об'єктів санітарних заходів у порядку передбаченому законами або підзаконними нормативними правовими актами за заявами фізичних і юридичних осіб.

Реєстраційне провадження в сфері безпечності і якості харчових продуктів складається з таких стадій: I. стадія порушення реєстраційної справи; II. Стадія розгляд заяви та доданих документів до неї; III. Прийняття рішення компетентним органом; IV. Стадія оскарження рішення у справі (факультативна стадія); IV. Стадія виконання винесеного рішення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бовк Т. О. Особливості реєстраційного провадження : матеріали наук.-практ. Інтернет-конференції. URL. http://legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=842%3A290514-09&catid=98%3A2-0514&Itemid=122&lang=ru
2. Питання оптимізації діяльності центральних органів виконавчої влади системи юстиції : затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 21 січня 2015 р. № 17. URL. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/17-2015-p>
3. Мовчан Д. В. Стадії реєстраційного провадження органів державної виконавчої влади // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2010. № 4 (51). Ч. 2. С.25-33.
4. Гурковський М. П. Реєстраційна діяльність публічної адміністрації : організаційно-правових аспект : дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук спеціальність 12.00.07 - «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право», 2009. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ. 221 с.
5. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22 травня 2003 року № 851-IV. URL. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/851-15>
6. Про електронний цифровий підпис: Закон України від 22 травня 2003 року № 852-IV. URL. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/852-15>
7. Про затвердження Порядку проведення державної реєстрації потужностей, ведення державного реєстру потужностей операторів ринку та надання інформації з нього заінтересованим суб'єктам : затв. Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 10 лютого 2016 року № 39. URL. <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0382-16>
8. У ДРС відбулися громадські консультації з питань, що безпосередньо відносяться до повноважень Держпродспоживслужби. URL. http://www.consumer.gov.ua/News/1939/U_DRS_vidbulisya_gromadski_konsultatsii_z_pitan_shcho_bezposeredno_vidnosyatsya_do_povnovazhen_Derzhprodspozhivsluzhbi
9. Конституція України : Закон України від 28 червня 1998 року. URL. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр/page4>
10. Про судоустрій: Закон України від 7 лютого 2002 р. № 3018-III // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 27–28. Ст. 180.

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Козловський Євген Вікторович кандидат наук з державного управління, доцент

Україна, м. Київ, Київський національний університет культури і мистецтв

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_wos/12062018/5790

ARTICLE INFO

Received: 18 April 2018

Accepted: 09 May 2018

Published: 12 June 2018

KEYWORDS

tourism, regulation, sustainable development, public tourism policy, national tourism administration

ABSTRACT

In the article, based on the study of current Ukrainian legislation, textbooks and monographs, the methods and forms of public regulation of tourism, which can be divided into three groups: regulation of tourist demand, regulation of tourist offer and measures of general regulation, are described. The author founds the basic goals and principles on compliance of which the system of the public regulation of tourism is based. The essence of the mechanism of public regulation of tourism is released, it should be considered as a complex of organizational, economic, legal and other methods with the assistance of which the unified functions to ensure the sustainable development of tourism are achieved.

Citation: Козловський Є. В. (2018) Форми та методи державного регулювання туристичної діяльності. *Web of Scholar*. 6(24), Vol.7. doi: 10.31435/rsglobal_wos/12062018/5790

Copyright: © 2018 Козловський Є. В. This is an open-access article distributed under the terms of the **Creative Commons Attribution License (CC BY)**. The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

Вступ. У процесі переходу до ринкової економіки українське суспільство переживає системні перетворення в усіх сферах життєдіяльності: політичній, правовій, економічній, соціальній. Динамізм та новизна таких змін вимагають творчого переосмислення багатьох фундаментальних і прикладних проблем державного регулювання різних галузей економіки. Це повною мірою стосується і такої важливої сфери, як туризм.

Мета статті – визначити поняття та зміст державного регулювання туристичної діяльності, охарактеризувати методи державного регулювання туристичної діяльності, розкрити сутність механізму та встановити основні цілі та принципи на дотриманні яких базується система державного регулювання в галузі туризму.

Матеріали та методи дослідження. Автором були досліджені матеріали, опубліковані у наукових працях українських і зарубіжних вчених з питань державного регулювання туристичної діяльності, а також у відкритих ресурсах глобальної мережі Інтернет. У статті були використані методи об'єктивності та системності.

Результати дослідження. Державне регулювання туристичної діяльності – це сукупність форм і методів цілеспрямованого впливу органів державної влади на діяльність господарюючих суб'єктів та ринкову кон'юнктуру з метою забезпечення нормальних умов функціонування ринкового механізму, реалізації державних соціально-економічних пріоритетів та вироблення єдиної концепції розвитку туризму в країні [6, с. 401].

Державне регулювання туристичної діяльності є одним з механізмів реалізації державної політики в галузі туризму, яка включає в себе комплекс організаційних, соціально-економічних, політико-правових та інших методів, що використовуються парламентами,

урядами, державними, а також громадськими організаціями і установами з метою створення умов для розвитку туристичної галузі в країні [3, с. 115].

С. А. Наумова вважає, що форми та методи державного регулювання туристичної діяльності можна умовно поділити на три групи: регулювання туристичного попиту, регулювання туристичної пропозиції та заходи регулювання загального характеру [9, с. 126].

У першому випадку основним об'єктом впливу є туристи, у другому – продавці туристичних послуг, у третьому випадку – держава впливає на загальні умови розвитку туристичної галузі.

До методів державного регулювання туристичного попиту належать:

- 1) державний маркетинг та просування туристичного іміджу країни;
- 2) державний вплив на ціноутворення;
- 3) ліцензування, стандартизація та сертифікація;
- 4) збільшення доходів громадян;
- 5) обмеження або полегшення доступу до туристичних об'єктів;
- 6) регулювання тривалості робочого дня та відпусток;
- 7) розвиток та підтримка соціального туризму [9, с. 127].

1. *Державний маркетинг.* Мета державного маркетингу – стимулювання туристичного попиту, створення привабливого туристичного іміджу країни або об'єктів внутрішнього туризму: туристичних центрів, санаторно-курортних зон, природно-заповідних територій тощо. Державний маркетинг має сприяти просуванню національного туристичного продукту на внутрішньому та міжнародному ринку.

Для просування туристичного іміджу держави використовуються такі методи: зустрічі фахівців з відомими політичними діячами або журналістами, виступи на телебаченні та радіо, безкоштовне розповсюдження інформаційних матеріалів, книг, брошур і дисків, участь національних туристичних адміністрацій у виставках-ярмарках. Усі ці методи можуть використовуватися туристичними або торговими представництвами країни за кордоном. Покращенню туристичного іміджу держави також сприяють міжнародні двосторонні та багатосторонні угоди про співробітництво між міністерствами або відомствами, що відповідають за розвиток туризму.

Витрати на проведення заходів із просування туристичного іміджу держави можуть становити більше половини бюджету національних туристичних адміністрацій. Значна частина цих коштів йде на фінансування діяльності з реклами та взаємозв'язків з громадськістю. Нині перше місце у світі за річним бюджетом для проведення заходів із просування туристичного іміджу держави за кордоном займає Іспанія.

2. *Державний вплив на ціноутворення.* До способів державного регулювання цін на туристичну продукцію належать:

контроль ціноутворення на підприємствах соціальної інфраструктури, готельних і транспортних підприємствах, зокрема, використання різних знижок та пільг для стимулювання туристичної діяльності у низький сезон;

уведення або скасування податків з продажу туристичних послуг і товарів туристичного призначення;

безпосередній вплив на рівень цін на підприємствах, що належать державі або нею контролюються;

відкриття пунктів з продажу туристичних товарів у митних зонах.

Контролюючи ціни, держава може збільшити (зменшити) попит на окремі види туристичних послуг, захистити інтереси подорожуючих осіб, позбавити їх зайвих витрат.

3. *Ліцензування, стандартизація, сертифікація.* У тих випадках, коли неможливо вплинути на ціни, держава може здійснити непрямий ціновий контроль за допомогою ліцензування та встановлення градації якості послуг. Туроператори завжди зацікавлені у підвищенні цін на послуги та подекуди їх збільшують навіть у тих випадках, коли кількість запропонованих послуг перебільшує попит. За таких обставин, наприклад, державна сертифікація туристичних послуг дозволяє зменшити ціни, зробивши їх відповідно до установленної градації якості послуг.

4. *Збільшення доходів громадян.* Держава має великі можливості впливу на ступінь оплати праці, стан пенсійного забезпечення, рівень соціальних виплат тощо. Підвищення матеріального забезпечення громадян, надання робітникам та службовцям різноманітних соціальних гарантій та пільг за рахунок підприємств або профспілок завжди сприяє збільшенню попиту на туристичні послуги.

5. *Обмеження або полегшення доступу до туристичних об'єктів.* Обмеження доступу може бути пов'язане з економічними, екологічними або соціальними проблемами, пов'язаними з розвитком туризму.

Обмеження або полегшення доступу забезпечується зміною правил в'їзду, виїзду та перебування на території країни. Один із поширених способів обмеження доступу – це зменшення кількості віз, що видаються дипломатичними представництвами країни за кордоном. Полегшення доступу забезпечується зменшенням кількості паспортних та візових формальностей під час в'їзду в країну. Так, у європейському туризмі можливості закордонних подорожей значно розширені через уведення Шенгенської візи.

У внутрішньому туризмі держава здатна обмежити в'їзд туристів на територію, де розташовуються визначні історико-культурні пам'ятки, шляхом скорочення будівництва навколо них об'єктів транспортної інфраструктури, готелів, ресторанів, культурно-розважальних закладів тощо.

6. *Регулювання тривалості робочого дня та відпусток.* Статистичні показники переконливо свідчать, що зміна шестиденного робочого тижня на п'ятиденний, а також збільшення тривалості відпусток та вільного часу працівників суттєво впливає на збільшення туристичного попиту. Багато людей зараз можуть, наприклад, поділити свою відпустку на декілька частин або подорожувати у вихідні дні.

7. *Розвиток та підтримка соціального туризму.* Головна особливість соціального туризму – його турбота про малозабезпечених людей з урахуванням їх віку, здоров'я, соціального стану. Сфера соціального туризму охоплює різні категорії громадян: учнів, студентів, пенсіонерів, інвалідів, ветеранів війни та праці. Соціальний туризм виявляє себе у наданні безкоштовних або пільгових путівок у будинки відпочинку, санаторії, турбази, а також встановленні спеціальних транспортних тарифів, податкових і митних пільг тощо.

До методів державного регулювання туристичної пропозиції належать:

- 1) дослідження, планування та регулювання туристичної діяльності;
- 2) контроль над використанням землі;
- 3) оподаткування туристичних підприємств;
- 4) митне регулювання;
- 5) створення сприятливих умов для інвестицій в туризм [9, с. 129].

1. *Дослідження, планування та регулювання туристичної діяльності.* Дослідження туристичної діяльності забезпечується органами державної статистики, зокрема, через моніторинг змін показників кількості туристів та державними замовленнями на відповідні дослідження.

Державне планування туристичної діяльності обумовлюється вибором різних цілей розвитку туризму (максимізація надходжень іноземної валюти, залучення платоспроможних клієнтів, збільшення зайнятості населення, економічна підтримка слабких регіонів), оцінкою туристичних ресурсів, обробкою інформації про туристичну діяльність.

2. *Контроль над використанням землі.* Мета державного контролю над використанням землі – захист довкілля та запобігання спекуляцій землею. Держава встановлює вимоги до земельних ділянок, що надаються для створення об'єктів інфраструктури туризму, регулює масштаби будівництва, забезпечує архітектурний нагляд, стимулює будівництво нових туристичних комплексів шляхом продажу земельних ділянок за низькими цінами або через її оренду на тривалий термін.

3. *Оподаткування туристичних підприємств.* Держава визначає податкові режими для різних груп підприємств сфери туризму: пільговий, звичайний або жорсткий. Наприклад, підвищені податкові ставки доцільно використовувати для оподаткування діяльності казино або нічних клубів (держава може забирати до половини їх прибутку). Податкові знижки застосовуються для підприємств, що здебільшого обслуговують туристів у низький та середній сезони. Деяким туристичним організаціям можуть також надаватися пільгові тарифи на комунальні послуги.

4. *Митне регулювання.* Зниження або підвищення мита – один із способів впливу на обсяг пропозиції туристичних послуг. Наприклад, зменшення митних платежів на імпорт готельного або ресторанного обладнання знижує вартість будівництва туристичних комплексів, а зменшення мита на імпорт пасажирського водного транспорту, літаків та автобусів знижує вартість транспортних послуг у туризмі.

5. *Створення сприятливих умов для інвестицій у туризм.* Оскільки інвестиції в туризм пов'язані з величезним ризиком, від держави потрібні чималі зусилля для залучення

фінансових коштів у розвиток туристичної галузі порівняно з іншими секторами економіки. Великий ризик пов'язаний з високою чутливістю туристичної галузі до економічних, політичних, соціальних та кліматичних змін у країні.

Система державного регулювання в галузі туризму в Україні базується на дотриманні певних принципів:

- створення конкурентоспроможного на міжнародному ринку національного туристичного продукту, здатного максимально задовольнити туристичні потреби населення країни, забезпечення на цій основі комплексного розвитку регіонів;
- ефективне і раціональне використання природних ресурсів та об'єктів культурної спадщини з одночасним їх збереженням і відновленням, профілактика та мінімізація негативного впливу туристичної діяльності на довкілля;
- підвищення ефективності інформаційної та комунікаційної інфраструктури, створення позитивного образу України як туристичної держави, активізація просування національного туристичного продукту на внутрішньому та міжнародному ринку туристичних послуг;
- удосконалення структури управління, реалізація державної туристичної політики шляхом координації діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади та суб'єктів підприємництва;
- розвиток конкурентоспроможного транспортного обслуговування туристичної галузі;
- вдосконалення державної статистики з питань туризму з урахуванням міжнародних стандартів та досвіду інших країн;
- удосконалення системи підготовки кадрів для сфери туризму, розроблення та впровадження сучасних освітніх технологій;
- розвиток інноваційної діяльності та наукове забезпечення туризму [10].

Відповідно до ст. 6 Закону України “Про туризм”, основними цілями державного регулювання в галузі туризму є:

- забезпечення закріплених Конституцією України прав громадян на відпочинок, свободу пересування, відновлення та зміцнення здоров'я, на безпечне для життя і здоров'я довкілля, задоволення духовних та інших потреб;
- безпека туризму, захист прав і законних інтересів туристів, інших суб'єктів туристичної діяльності та їх об'єднань, прав і законних інтересів власників або користувачів земельних ділянок, будівель та споруд;
- збереження цілісності туристичних ресурсів України, їх раціональне використання, охорона культурної спадщини та довкілля, врахування державних і громадських інтересів при плануванні та забудові територій;
- створення сприятливих умов для розвитку індустрії туризму, підтримка пріоритетних напрямів туристичної діяльності [10].

Механізм державного регулювання в галузі туризму необхідно розглядати як сукупність організаційних, економічних, правових та інших методів, за допомогою яких виконуються взаємопов'язані функції для забезпечення сталого розвитку туризму. Розглядаючи такі методи, можна провести їх класифікацію за сферами застосування:

1. У правовій сфері: вдосконалення нормативно-правової бази, розвиток методології ліцензування, стандартизації, сертифікації у сфері туризму.
2. В економічній сфері: податкове регулювання, бюджетне фінансування програм розвитку туризму, створення сприятливих умов для залучення інвестицій у туризм.
3. У соціальній сфері: вирішення проблем соціального туризму, сприяння працевлаштуванню сільських жителів у структурах галузі.
4. У науково-освітній сфері: розвиток наукових досліджень туристичної діяльності, створення інформаційно-аналітичної бази туризму, забезпечення підготовки професійних кадрів для сфери туризму.
5. У сфері організації туризму: формування позитивного іміджу країни на міжнародному туристичному ринку, сприяння в просуванні туристичного продукту на внутрішній та світовий ринки, створення умов для ефективного використання туристичної інфраструктури [3, с. 123].

З підвищенням значення туризму в економіці країни збільшується участь держави в регулюванні туристичної діяльності. В Україні ця система здійснюється в рамках організаційної структури, що включає три рівні: вищий, середній та початковий.

На вищому рівні – регулювання в галузі туризму здійснює Кабінет Міністрів України. До недавнього часу формування державної політики у сфері туризму та курортів у нашій державі забезпечувало Державне агентство України з туризму та курортів як структурний підрозділ Міністерства інфраструктури України. 10 вересня 2014 р. Кабінет Міністрів України своєю постановою доручив ліквідувати цей орган, поклавши його функції на Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, де відповідно був створений Департамент туризму та курортів [3, с. 127].

У вищому законодавчому органі держави – Верховній Раді України створений спеціальний Комітет з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму з правом законодавчої ініціативи.

Середній рівень представлений центральними органами виконавчої влади: галузевими міністерствами та відомствами (Міністерство культури України, Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство екології та природних ресурсів України, Міністерство фінансів України, Державна прикордонна служба України, Державна міграційна служба України), а також місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

Початковий рівень представлений різними підприємствами, установами та організаціями, що працюють в сфері туризму, а також їх об'єднаннями, союзами, асоціаціями, спілками тощо.

Висновки. Отже, регулювання в галузі туризму здійснюється в нашій державі Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері туризму та курортів, місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування, а також іншими органами в межах їх компетенції.

До цілей державного регулювання туристичної діяльності, зазначених у Законі України “Про туризм”, можна додати ще такі положення:

- встановлення правил здійснення різних видів підприємницької та іншої господарської діяльності у сфері туризму;
- розробка технічного регулювання у сфері туризму, визначення порядку та правил здійснення контролю над суб'єктами туристичної діяльності;
- захист прав та інтересів туристів, виробників туристичних послуг, забезпечення безпеки туристів, а також збереження їх майна;
- впровадження прогресивних методів регулювання туристичної діяльності, зокрема індикативного планування, стандартизації та сертифікації туристичних послуг;
- забезпечення діяльності громадських організацій та їх залучення до регулювання відносин у сфері туризму, особливо на місцевому рівні;
- встановлення правил в'їзду в державу, виїзду з держави та перебування громадян на її території з урахуванням інтересів розвитку туризму;
- створення сприятливих умов для інвестицій у туризм, насамперед, для вітчизняних підприємств;
- податкове та митне регулювання туристичної діяльності, встановлення преференцій для туристів;
- гармонізація валютних, фіскальних, міграційних, митних, санітарно-епідеміологічних формальностей з метою сприяння свободі подорожей;
- формування нових методів та практична реалізація уніфікованих методів державної статистики у сфері туризму;
- сприяння участі туристів, виробників туристичних послуг, їх об'єднань у національних та міжнародних туристичних проектах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біль М. М. Механізм державного управління туристичною галуззю (регіональний аспект) : наук. розроб. / М. Біль, Г. Третяк, О. Крайник ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Упр. орг. фундамент. та приклад. дослідж., Львів. регіон. ін-т держ. упр., Каф. екон. політики і фінансів. – Київ : НАДУ, 2009. – 40 с.

2. Жарков Г. Н. Правовое обеспечение международного туризма : учебно-практ. пособие / Г. Н. Жарков. – Киев : Кондор, 2004. – 486 с.
3. Козловський Є. В. Правове регулювання туристичної діяльності : навч. посіб. / Є. В. Козловський. – Київ : “Центр учбової літератури”, 2015. – 272 с.
4. Козловський Є. В. Співробітництво України та Всесвітньої туристичної організації як один з інструментів реалізації державної туристичної політики / Є. В. Козловський // Публічне урядування : збірник. – 2016. – № 3(4). – С. 72-80.
5. Козловський Є. В. Проблеми формування інвестиційної політики в галузі туризму / Є. Козловський // Стратегія реформування системи державного управління на засадах демократичного врядування: матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, Київ, 31 трав. 2007 р. – К.: Вид-во НАДУ, 2007. – Т.2. – С. 165-167.
6. Козловський Є. Організаційно-правові засади управління туристичною галуззю / Є. Козловський // Вісник НАДУ. – 2005. – № 1. – С. 400-406.
7. Козловський Є. Роль туристичної галузі в активізації соціальної роботи в сучасному українському суспільстві / Є. Козловський // Наук. вісн. Чернівецького ун-ту. – 2005. – № 244. – С. 86-91.
8. Козловський Є. Основні напрями розвитку міждержавної політики та управлінських засад у галузі туризму країн СНД / Є. Козловський // Вісник НАДУ. – 2004. – № 4. – С. 398-403.
9. Наумова С. А. Экономика и предпринимательство в социально-культурном сервисе и туризме : учеб. пособие / С. А. Наумова. – Томск : Изд. ТПУ, 2003. – 127 с.
10. Про туризм : Закон України : чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 11 лют. 2015 р. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/324/95>. – Назва з екрану.
11. Ткаченко Т. Методичний інструктаж комплексної оцінки туристично-ресурсного потенціалу України / Т. Ткаченко // Географія та туризм : наук. зб. – 2017. – Вип. 40. – С. 40-50.
12. Устименко Л. М. Національний ментальний портрет туриста / Л. М. Устименко // Актуальные научные исследования в современном мире : сб. науч. трудов. – Переяслав-Хмельницкий, 2017. – Вып. 3 (23), ч. 4. – С. 66-71.
13. Tkachenko T. E-tourism, as display of dominant criterion of modern tourism-operating: relevant provisions, tools, use / T. Tkachenko, L. Kovalska // Часопис соціально-економічної географії: Міжрегіон. зб. наук. праць. – 2017. – Вип. 23 (2). – С. 19-22.
14. Ustymenko L. Weekend tourism as a cultural phenomenon / Lesia Ustymenko // Культура і мистецтво у сучасному світі : наук. зап. КНУКіМ. – 2016. – Вип. 17. – С. 11-16.

THE FUNCTION OF INTONATION IN THE ENGLISH LANGUAGE

Rana Zulfugarova

Azerbaijan, Azerbaijan State Oil and Industry University

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_wos/12062018/5797

ARTICLE INFO

Received: 14 April 2018

Accepted: 23 May 2018

Published: 12 June 2018

KEYWORDS

intonation, express, tone, rhythm, intonation patterns, intonation components

ABSTRACT

Intonation is a language universal. There are no languages which are spoken without any change of prosodic parameters but intonation functions in various languages in a different way. Intonation is about how we say things, rather than what we say. Without intonation, it's impossible to understand the expressions and thoughts that go with words. Intonation exists in every language, so the concept we're introducing isn't new. However, learners are often so busy finding their words that intonation suffers. Intonation is a feature of pronunciation and common to all languages. Other features of pronunciation include stress, rhythm, connected speech and accent.

Citation: Zulfugarova R. (2018) The Function of Intonation in the English Language. *Web of Scholar*. 6(24), Vol.7. doi: 10.31435/rsglobal_wos/12062018/5797

Copyright: © 2018 Zulfugarova R. This is an open-access article distributed under the terms of the **Creative Commons Attribution License (CC BY)**. The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

Introduction. Intonation is the melody of the sentence. Intonation is created by changes in the pitch of the voice (the voice goes higher and lower; remains on the same level; rises or falls), by sentence stress (strong stress on important words; weak stress or no stress on less important words), and by rhythm (stressed syllables occur at more or less equal intervals). The most important functions of intonation are to distinguish types of sentences (statements, questions, commands, requests) and to divide sentences into sense groups. Also, intonation allows speakers to express various emotions. The tone (rise, fall, etc.) is the most significant pitch change that takes place at the end of sense groups and at the end of the sentence. The terminal tone at the end of the sentence is the most important means for determining the type of sentence (statement, question, command, request).

Intonation patterns serve to actualize syntagms in oral speech. It may be well to remind you here that the syntagm is a group of words which is semantically and syntactically complete. In phonetics actualized syntagms are called intonation groups (sense-groups, tone-groups). Each intonation group may consist of one or more potential syntagms, e.g. the sentence *I think he is coming soon* has two potential syntagms: *I think* and *he is coming soon*. In oral speech it is normally actualized as one intonation group.

The function of intonation. The intonation group is a stretch of speech which may have the length of the whole phrase. But the phrase often contains more than one intonation group. The number of intonation groups depends on the length of the phrase and the degree of semantic importance or emphasis given to various parts of it:

This bed was not' slept, in - This be was not' slept in. An additional terminal tone on *this bed* expresses an emphasis on *this bed* in contrast to other *beds*.

Not all stressed syllables are of equal importance. One of the syllables has the greater prominence than the others and forms the nucleus, or focal point of an intonation pattern. Formally the

nucleus may be described as a strongly stressed syllable which is generally the last strongly accented syllable of an intonation pattern and which marks a significant change of pitch direction, that is where the pitch goes distinctly up or down. The nuclear tone is the most important part of the intonation pattern without which the latter cannot exist at all. On the other hand, an intonation pattern may consist of one syllable which is its nucleus. The tone of a nucleus determines the pitch of the rest of the intonation pattern following it which is called the tail. Thus after a falling tone, the rest of the intonation pattern is at a low pitch. After a rising tone the rest of the intonation pattern moves in an upward pitch direction:

No, Suzie — Well, Suzie.

The nucleus and the tail form what is called terminal tone. The two other sections of the intonation pattern are the head and the pre-head which form the pre-nuclear part of the intonation pattern and, like the tail, they may be looked upon as optional elements:

Lake District is one of the loveliest 'parts of, Britain.

The pre-nuclear part can take a variety of pitch patterns. Variation within the pre-nucleus does not usually affect the grammatical meaning of the utterance, though it often conveys meanings associated with attitude or phonetic styles. There are three common types of pre-nucleus: a descending type in which the pitch gradually descends (often in "steps") to the nucleus; an ascending type in which the syllables form an ascending sequence and a level type when all the syllables stay more or less on the same level.

Some intonation patterns may be completely colorless in meaning: they give to the listener no implication of the speaker's attitude or feeling. They serve a mechanical function — they provide a mold into which all sentences may be poured so that they achieve utterance. Such intonation patterns represent the intonational minimum of speech. The number of possible combinations is more than a hundred but not all of them are equally important. Some of them do not differ much in meaning, others are very rarely used. That is why in teaching it is necessary to deal only with a very limited number of intonation patterns, which are the result of a careful choice.

It is still impossible to classify, in any practical analysis of intonation, all the fine shades of feeling and attitude which can be conveyed by slight changes in pitch, by lengthening or shortening tones, by increasing or decreasing the loudness of the voice, by changing its quality, and in various other ways. On the other hand, it is quite possible to make a broad classification of intonation patterns which are so different in their nature that they materially: change the meaning of the utterance and to make different pitches and degrees of loudness in each of them. Such an analysis resembles the phonetic analysis of sounds of a language whereby phoneticians establish the number of significant sounds it uses.

The distinctive function of intonation is realized in the opposition of the same word sequences which differ in certain parameters of the intonation pattern. Intonation patterns make their distinctive contribution at intonation group, phrase and text levels. Thus in the phrases:

If Mary, comes let me → know at once (a few people are expected to come but it is Mary who interests the speaker)

If —> Mary comes let me → know at once (no one else but Mary is expected to come)

the intonation patterns of the first intonation groups are opposed. In the opposition *I enjoyed it - I enjoyed it* the pitch pattern operates over the whole phrase adding in the second phrase the notion that the speaker has reservations (implying a continuation something like 'but it could have been a lot better').

The most powerful phonological unit is the terminal tone. The opposition of terminal tones distinguishes different types of sentence. The same sequence of words may be interpreted as a different syntactical type, i.e. a statement or a question, a question or an exclamation being pronounced with different terminal tones, e.g.:

Tom saw it (statement) - *Tom saw it?* (general question)

Didn't you enjoy it? (general question) - *Didn't you enjoy it?* (exclamation)

Will you be quiet? (request) - *Will you be quiet?* (command).

The number of terminal tones indicates the number of intonation groups. Sometimes the number of intonation groups may be important for meaning. For example, the sentence *My sister, who lives in the South, has just arrived* may mean two different things. In oral speech it is marked by using two or three intonation groups. If the meaning is: 'my only sister who happens to live in the South', then the division would be into three intonation groups: *My sister, who lives in the South, has just arrived*. On the other hand, if the meaning is 'that one of my two sisters, who lives in the South', the division is into two intonation groups.

Together with the increase of loudness terminal tones serve to single out the semantic center of the utterance. By semantic center we mean the information center which may simultaneously concentrate the expression of attitudes and feelings. The words in an utterance do not necessarily all contribute an equal amount of information, some are more important to the meaning than others. This largely depends on the context or situation in which the intonation group or a phrase is said. Some words are predisposed by their function in the language to be stressed. In English lexical (content) words are generally accented while grammatical (form) words are more likely to be unaccented although words belonging to both of these groups may be unaccented or accented if the meaning requires it.

Let us consider the sentence *It was an unusually rainy day*. As the beginning of, say, a story told on the radio the last three words would be particularly important, they form the semantic center with the nucleus on the word *day*. The first three words play a minor part. The listener would get a pretty clear picture of the story's setting if the first three words were not heard and the last three were heard clearly. If the last three words which form the semantic center were lost there would be virtually no information gained at all.

The same sentences may be said in response to the question *What sort of day was it?* In this case the word *day* in the reply would lose some of its force because the questioner already possesses the information that it might otherwise have given him. In this situation there are only two important words - *unusually rainy* - and they would be sufficient as a complete answer to the question. The nucleus will be on the word *rainy*. Going further still, in reply to the question *Did it rain yesterday?* the single word *unusually* would bear the major part of the information, would be, in this sense, more important than all the others and consequently would be the nucleus of the intonation pattern.

Grammatical words may be also important to the meaning if the context makes them so. The word *was*, for instance, has had little value in the previous examples, but if the sentences were said as a contradiction in the reply to *It wasn't a rainy day yesterday, was it*, then *was* would be the most important word of all and indeed, the reply might simply be *It was*, omitting the following words as no longer worth saying. In this phrase the word *was* is the nucleus of the semantic center.

These variations of the accentuation achieved by shifting the position of the terminal tone serve a striking example of how the opposition of the distribution of terminal tones is fulfilling the distinctive function.

If the phrase *I don't want you to read anything* has the low-falling terminal tone on the word *anything*, it means that for this or other reason the person should avoid reading. If the same word sequence is pronounced with the falling-rising tone on the same word, the phrase means that the person must have a careful choice in reading.

It should be pointed out here that the most important role of the opposition of terminal tones is that of differentiating the attitudes and emotions expressed by the speaker. The speaker must be particularly careful about the attitudes and emotions he expresses since the hearer is frequently more interested in the speaker's attitude or feeling than in his words - that is whether he speaks nicely or nastily. For instance, the special question *Why?* may be pronounced with the low falling tone sounding rather detached, sometimes even hostile. When pronounced with the low-rising tone it is sympathetic, friendly, interested.

All the other sections of the intonation pattern differentiate only attitudinal or emotional meaning, e.g.: being pronounced with the high pre-head, *Hello* sounds more friendly than when pronounced with the low pre-head, cf.:

He llo! - O He llo!

More commonly, however, different kinds of pre-heads, heads, the same as pitch ranges and levels fulfil their distinctive function not alone but in the combination with other prosodic constituents.

We have been concerned with the relationship between intonation, grammatical patterns and lexical composition. Usually the speaker's intonation is in balance with the words and structures he chooses. If he says something nice, his intonation usually reflects the same characteristic. All types of questions, for instance, express a certain amount of interest which is generally expressed in their grammatical structure and a special interrogative intonation. However, there are cases when intonation is in contradiction with the syntactic structure and the lexical content of the utterance neutralizing and compensating them, e.g.: a statement may sound questioning, interested. In this case intonation neutralizes its grammatical structure. It compensates the grammatical means of expressing this kind of meaning: *Do you know what I'm here for? — No* (questioning)

There are cases when intonation neutralizes or compensates the lexical content of the utterance as it happens, for instance, in the command *Phone him at once, please*, when the meaning of the word *please* is neutralized by intonation.

Lack of balance between intonation and word content, or intonation and the grammatical structure of the utterance may serve special speech effects. A highly forceful or exciting statement said with a very matter-of-fact intonation may, by its lack of balance, produce a type of irony; if one says something very complimentary, but with an intonation of contempt, the result is an insult.

Native speakers of English exploit intonation patterns in many subtle ways that are not obvious at first sight. If you speak English as a second or foreign language, these uses of intonation may have no parallel in your first language. This can lead to your breakdown in communication when a native speaker is interacting with a non-native speaker. In a conversation situation, many a non-native speaker may fail to understand some or all of the part of the native speaker's message that is conveyed by intonation patterns. The native speaker, unaware both of his or her own use of intonation and of the non-native's failure to pick up on it, wrongly assumes that the message has been fully understood. Later, it becomes evident that the message has not been fully understood, and neither participant in the conversation knows why.

It may well be the course that English makes more elaborate use of intonation to signal meaning than do most other languages. This is further reason why it should not be neglected by learners and teachers of English as a foreign language. Let's consider several functions of intonation in the English language:

- The *attitudinal* function. The most obvious role of intonation is to express our attitudes and emotions – to show shock or surprise, pleasure or anger, interest or boredom, seriousness or sarcasm, and many others. We do this by tone.

- The *grammatical* function. Intonation helps identify grammatical structures in speech, rather as punctuation does in writing. We use intonation to mark the beginning and of grammatical units such as clause and sentence. We do this by tonality. We also use intonation to distinguish clause types, such as question vs. statement, and to disambiguate various grammatically ambiguous structures (the syntactic function). We do this mainly by tone.

- The *focusing* (also called *accentual* or *informational*) function. Intonation helps to show what information in an utterance is new and what is already known. We use it to bring some parts of the message into focus, and leave other parts out of focus; to emphasis or highlight some parts and not others. We do this by tonicity and by the placement of other accents. This is one of the most important functions of English intonation, and perhaps the function most readily taught in the EFL classroom. We combine accentuation with the choice of tone to present some longer stretches of the message as constituting the foreground of the picture we paint, while leaving other stretches as background.

- The *discourse* (or *cohesive*) function. Intonation signals how sequences of clauses and sentences go together in spoken discourse, to contrast or to cohere. It functions like the division of writing text into sentences and paragraphs. It enables us to signal whether or not we have come to the end of the point we are making; whether we want to keep talking or are ready to give another speaker a turn.

- The *psychological* function. Intonation helps us organize speech into units that are easy to perceive, memorize and perform. We can all repeat an arbitrary string of three, four or five members, but not a string of ten – unless we split them into two units of five. This is why we need tonality.

Conclusions. One of the most difficult tasks for foreigners to learn is the intonation, i.e. the stress patterns and melody of English. Stress on words and in sentences can be inaccurate to the point of making the message completely unintelligible. One of the first language characteristic learned as a child is the intonation of the native tongue. Learning pitch patterns as a child is easier than learning new patterns as an adult. However, mastering intonation will greatly benefit the non-native speaker's intelligibility in conversation.

REFERENCES

1. Brazil, David (1975). *Discourse Intonation*. University of Birmingham: English Language Research.
2. Brazil, David; Coulthard, Malcolm; Johns, Catherine (1980). *Discourse intonation and language teaching*. Longman.
3. Celce-Murcia, Marianne; Brinton, Donna M.; Goodwin, Janet M. (1996).
4. Couper-Kuhlen, Elizabeth (1986). *An Introduction to English Prosody*.
5. Cruttenden, Alan (1997) [1996]. *Intonation* (second ed.). Cambridge University.

ETYMOLOGY OF SLANG: ITS ORIGIN AND DEFINITION

Saliyeva D. O.

Kazakhstan, Astana, L. N. Gumilyov Eurasian National University, Senior Lecturer

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_wos/12062018/5798

ARTICLE INFO

Received: 16 April 2018

Accepted: 24 May 2018

Published: 12 June 2018

KEYWORDS

colloquialism,
etymology,
English language,
linguistics,
slang

ABSTRACT

The English language can be categorized in different social varieties, and one of important subsystems of modern English is slang. The topicality of my investigation is conditioned by the necessity to study different colloquial varieties of English, mainly the peculiarities of slang. It is a topical issue of contemporary English which needs to be tackled appropriately. The article discusses the etymology of slang, i.e. its origin and definition. The definitions of Kazakh and foreign scholars are presented herein. The article also dwells on some examples and usage of slang. It concludes with the importance of the continuous scrutiny and shades some light on future research.

Citation: Saliyeva D. O. (2018) Etymology of Slang: Its Origin and Definition. *Web of Scholar*. 6(24), Vol.7. doi: 10.31435/rsglobal_wos/12062018/5798

Copyright: © 2018 Saliyeva D. O. This is an open-access article distributed under the terms of the **Creative Commons Attribution License (CC BY)**. The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

Introduction. Slang is an inalienable part of colloquial English. It is vivid and natural in speech. Everyone from teenagers to scholars use it. All countries and periods of history had slang. It reflects the peculiarities of contemporary daily life in a unique way. All types of semantic change can be illustrated with this part of the vocabulary. Slang items usually are not long-lived, but each period of history has its own traits, which are wonderfully characterized by these short-lived expressions. Thus, nowadays slang has become more and more popular. The role that it plays today is greater than it was in certain times in the past. On average 20-30 % of native speaker's speech consists of slang. We may have difficulty while speaking to them. In fact, it might be difficult to understand a person who asks you where dog and bone is. If you do not know anything about rhyming slang, you will not even imagine that you are asked about telephone.

It would certainly be an incomplete picture of the language today, which failed to include slang as a present feature and a source from which English will doubtlessly continue to develop in future. There are usually some difficulties in translating slang. However, while translating we should find equivalents of slang in Kazakh or Russian or we can use explanatory method. So, it is worth studying slang and its etymology.

Slang is a very ancient phenomenon, extending back into the history of language almost as far as our records can reach. The origin of the word *slang* itself is unknown. Its resemblance in sound and figurative meaning to the noun and verb *sling* and the occurrence of apparently the same root in Scandinavian expressions referring to language, suggest that the term slang is a development of a Germanic root from which the current English sling is derived. Another conjecture is that slang has been formed by shortening from genitive phrases like *beggars' language* or *rogues' language*, in which the genitive suffix of the first noun attaches to the initial syllable of language and then the final syllable is lost [1, p.10].

The term was first used in England in the middle of the eighteenth century, but English literature on slang goes back to the sixteenth century, and includes a glossary in seven large volumes [2, p.145].

The term slang, which is widely used in English linguistic science, should be clearly specified if it is to be used as a term, i.e. it should refer to some definite notion and should be definable in explicit, simple terms. It is suggested here that the term “slang” should be used for those forms of the English language which are either mispronounced or distorted in some way phonetically, morphologically or lexically. The term “slang” should also be used to specify some elements, which may be called over colloquial. As for the other groups of words hitherto classified as slang, they should be specified according to the universally accepted classification of the vocabulary of the language.

There are different ideas of what slang is. I will consider the definitions of American, Russian and Kazakh linguists. The definition of slang in “The World Book Encyclopaedia” is “...slang is an informal kind of language in which words and phrases are used in new or unusual ways. Many slang terms are expressive, humorous and vivid. Some are rude and offensive. A slang expression may be a new word, such as *glitzy* (gaudy) or *hype* (advertising that relies on gimmicks or tricks). Or it may be an old word with a new meaning, such as *wired* (excited) or *cool* (sophisticated and self-controlled) [3, p.499].

In “Guide to British and American Culture” Jonathon Crowther defines it as: “Slang words are very informal words. They may be new or existing words used in a new sense and context. As time goes by, some are used more widely and are no longer thought of as slang. *Clever* and *naughty*, for instance, were both formerly slang words that are now accepted as standard. Many slang words die out after a few years or sooner. The regular introduction of new words to replace them helps keep the language alive” [4, p.494].

A.R.Tayzhanova, teacher of the Aktobe polytechnic college (Kazakhstan), defines that slang has stylistically coloured, emotional, evaluatory and expressive character, and particular, genetically highly non-homogeneous layer of vocabulary and phraseology. It is used in colloquial speech and exits outside bounds of literary norms [5, p.22].

Results. Analyzing all above-mentioned definitions, I can make such inference and give my own definition that slang is an inalienable part of the language. It is heterogeneous, rich in synonyms, mostly ironical, fresh stock of words and expressions, frequently used by all layers of society. Slang serves to denote things of everyday use.

It is convenient to group slang words according to their place in the vocabulary system, and more precisely, in the semantic system of the vocabulary. If they denote a new and necessary notion, they may prove an enrichment of the vocabulary and be accepted into Standard English. If, on the other hand, they make just another addition to a cluster of synonyms, and have nothing but novelty to back them, they die out very quickly, constituting the most changeable part of the vocabulary [6, p.250].

Some scholars characterize slang as the language, which is lower than standard educated speech. Slang is considered to be vulgar and rude, as the language of lower social class.

The “New Oxford English Dictionary” defines slang as follows: “a) the special vocabulary used by any set of persons of a low or disreputable character; language of a low and vulgar type. b) the cant or jargon of a certain class or period; c) language of a highly colloquial type considered as below the level of standard educated speech, and consisting either of new words or of current words employed in some special sense.”

Webster’s “New World Dictionary of the American Language” adds that slang:

“1. originally, the specialized vocabulary and idioms of criminals, tramps, etc. the purpose of which was to disguise from outsiders the meaning of what was said; now usually called *cant*. 2. the specialized vocabulary and idioms of those in the same work, ways of life, etc.; now usually called *shoptalk*, *argot*, *jargon*. 3. colloquial language that is outside of conventional or standard usage and consists of both coined words (*blub*, *whoopee*) and those with new or extended meanings (*rubberneck*, *sap*); Slang develops from the attempt to find fresh and vigorous, colourful, pungent, or humorous expression, and generally either passes into disuse or comes to have a more formal status” [7, p.96].

As is seen from these quotations slang is represented both as a special vocabulary and as a special language. The subject of slang has caused much controversy for many years. Very different opinions have been expressed concerning its nature, its boundaries and the attitude that should be adopted towards it. The question whether it should be considered a healthful source of vocabulary development or a manifestation of vocabulary decay has been often discussed [2,249].

Galperin I.R. defines that language, style and slang all have the same determining causes. Personality and surroundings determine:

1. the nature of the slang used by a definite person;
2. the nature of the language he uses;
3. the kind of style he writes;

Skrebnev proposes the psychological reason for its appearance and existence. It is the striving for novelty of expression. This psychological and stylistic tendency is especially strong with the younger generation, with people who rebel against established convention in the speech of their elders. As soon as a slang word, George McKnight says, comes to be used because of its own intrinsic merits, not because it is the strong word and therefore a funny word, it ceases to be slang - it becomes a colloquial word, and later perhaps even an ordinary neutral word. Here are several instances of words which first appeared as slang, but are quite neutral today: *skyscraper*, *cab*, *bus*, *taxi*, *movies*, *piano*, *phone*, *pub*, *flu*, *photo*, *mob*, *dandy*.

There is a general tendency in England and to some extent in the USA to over-estimate the significance of slang by attaching to it more significance than it deserves. Slang is regarded as the quintessence of colloquial speech and therefore stands above all the laws of grammar. Through it is regarded by some purists as a language that stands below standard English, it is highly praised nowadays as "vivid", "more flexible", "more picturesque", "richer in vocabulary" and so on [7, p.101].

Many people disapprove of slang. They consider it inferior language and accuse those who use it of careless, lazy thinking. Some believe the use of slang limits a person's vocabulary and even weakens the standard language itself. Much of slang's bad reputation comes from the company it keeps. Some people assume that slang is stupid and vulgar because it frequently occurs in informal conversation, accompanied by grammatical errors and profanity.

Some of the English and American authors condemn the use of slang. They proclaim that slang is degradation of English. Of course, one should not use slang on official occasions, but it is impossible to prohibit it, just as it is impossible to stop the development of language [8, p.68].

Out of 25 students in a U.S. history classroom at Palo Verole High School, 15 teens agreed slang is just the language they use when speaking with their peers. One teen who disagrees is Centennial senior Jackie Fernandez. "Slang is for people who refuse to speak properly, because they have forgotten how to," she says. People who use slang constantly as a substitution for proper English are "ridiculous and it shows the ignorance of an individual in society," Jackie says. But she does agree slang is very much a part of the culture. "People are constantly inventing new terms," Jackie says, "So slang, good or bad, is just inevitable" [1, p.11].

Most people agree that slang can easily be overused and misused. A slang term becomes tiresome if it is repeated too often. Likewise, slang is inappropriate for certain uses, including formal speeches, business letters, and academic writing. A slang expression can also cause a loss of accuracy in communication, because it may mean different things to different people.

However, the reasonable use of slang promotes lively speaking and writing. Slang is an important part of any language and helps keep a language fresh and alive. A great number of colorful and useful words have come from slang, including *bootleg*, *jazz*, *pushover* and *skyscraper* [3, p.500].

H.Wentworth and S.Flexner in their "Dictionary of American Slang" write: "Sometimes slang is used to escape the dull familiarity of standard words, to suggest an escape from the established routine of everyday life. When slang is used, our life seems a little fresher and a little more personal. Also, as at all levels of speech, slang is sometimes used for the pure joy of making noise. The sheer newness and informality of certain slang words produce pleasure. But more important than this expression of a more or less hidden aesthetic motive on the part of the speaker is the slang's reflection of the personality, the outward, clearly visible characteristics of the speaker. By and large, the man who uses slang is a forceful, pleasing, acceptable personality" [9, p.230].

So why do we use it? Many people use it because they want to seem fashionable and modern. Others use slang because it is frank and informal, expresses friendliness, and puts people at ease. Having considered several cases of using slang we can classify the reasons by this way:

- to make an impression;
- to be on a colloquial level;
- to lend an air of solidity;
- to be novel, to be different;
- not to be understood by someone;
- for the fun of it, in playfulness;
- to demonstrate the class that one belongs to;
- to be an interesting speaker;
- to enrich, vitalize and freshen the language;
- to induce friendliness;
- to make the language more pungent and picturesque;
- to increase the store of terse and striking words;

- to provide vocabulary for new shades of meaning.

Slang expressions change and spread so quickly that many people have difficulty determining what slang is and what is not. Dictionaries and language experts often disagree about whether a particular expression is slang, a colloquialism, or even standard language” [3, p.499].

Conclusions. As an inalienable and dynamic part of linguistics, slang needs *continuous innovation and constant development*. An old slang is gradually replaced by a new one. Slang enriches language with fresh, newly created words and expressions. However, it can also fill the literary language with ugly redundant coinages. Subsequently, it can be an obstacle to the natural development of the literary language. Therefore, the notion of slang should be taken seriously and scrutinized appropriately. The future research will dwell on the English and Kazakh slangs and their comparative analysis.

REFERENCES

1. Pavlova N. V. Slang as a part of the English Language // English Learner's Digest – 2003, August, №32 – p. 7-13.
2. Pei M. The Story of Language. – New York: The New American Library of World Literature, Inc., 1964. – p. 143-153.
3. The World Book Encyclopedia. – USA, Chicago: World Book, Inc. A Scott Fetzer Company, 1994. – S-Sn Volume 17 – p. 499-500.
4. Guide to British and American Culture. / Ed. Crowther J. / – Oxford University Press, 1999 – p. 494-495.
5. Тайжанова А. Р. Сленг, его место в казахском, английском и русском языках. // Иностранные языки в школе – 2004, №2. – с. 22-25.
6. Arnold I. V. The English Word. Lexicology of the English Language. – Moscow: Prosveschenie, 1986. – p. 140,249-251.
7. Galperin I. R. Stylistics. – Moscow: Higher Education Publishing House, 1971. – p. 96-102.
8. Скребнёв Ю. М. Основы стилистики английского языка. – Москва: Астрель, 2003. – с. 68-70.
9. Wentworth, Harold, Flexner, Stuard Berg. Dictionary of American Slang. – Crowell, second ed., 1975 – p.230.

FREE ECONOMIC ZONE IN THE CITY OF BATUMI (1878-1886)

¹*Nugzar Zosidze Professor,*

¹*Nadim Varshanidze Professor,*

²*Jumber Vardmanidze Professor,*

¹*Anzor Devadze Professor,*

¹*Tamta Varshanidze Doctor of business administration*

¹*Georgia, Batumi Shota Rustaveli State University;*

²*Georgia, Batumi State Maritime Academ*

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_wos/12062018/5799

ARTICLE INFO

Received: 18 April 2018

Accepted: 19 May 2018

Published: 12 June 2018

KEYWORDS

Georgia,
Batumi,
Russia,
Porto-Franco,
Great Britain,
Berlin Congress

ABSTRACT

By the nineteenth century Russia had to face the complication of the international situation in the Caucasus. Not old opponents, Turkey and Persia, once again tried to change the alignment of forces that has developed as a result of the Russo-Turkish and Russian-Persian wars.

Emperor Nassia of Rassia understood that in order to maintain lasting peace and strengthen international positions of Russia, mutual understanding with Great Britain, the most powerful economic power of that time, is required. In St. Petersburg, they clearly realized that if the Russian Empire wants to secure a long-term peaceful perspective, a stable and stable geopolitical position, then mutual understanding with Britain is necessary.

The ruling circles of Britain, hypnotized by the mythical Russian danger, missed an important chance of Anglo-Russian rapprochement. After many decades, when the factor of the German threat appeared with certainty before England, it began to be realized in London.

To St. Petersburg, they persistently and consistently tried to find ways to bring together the two world empires. But these impulses did not find a favorable response on the shores of Albion. Here until the beginning of the XX century. Strong anti-Russian sentiments prevailed.

Citation: Zosidze N., Varshanidze N., Vardmanidze J., Devadze A., Varshanidze T. (2018) Free Economic Zone in the City of Batumi (1878-1886). *Web of Scholar*. 6(24), Vol.7. doi: 10.31435/rsglobal_wos/12062018/5799

Copyright: © 2018 Zosidze N., Varshanidze N., Vardmanidze J., Devadze A., Varshanidze T. This is an open-access article distributed under the terms of the **Creative Commons Attribution License (CC BY)**. The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

С 10-х годов XIX века Российская империя приступила к активной политике присоединения Черноморского побережья Грузии. Так как порт Редут Кале с военно-стратегической и торгово-экономической точки зрения был крайне неудобным, основное внимание было перенесено на присоединение портов Поти и Батума. В это же время на повестку дня встал вопрос об экономическом развитии г. Батума, инициатором которого был известный русский поэт и дипломат А. Грибоедов, который вместе с гражданским губернатором г.Тбилиси П. Завилейским в 1828 г. разработал проект «О создании Российской Закавказской компании» [1].

Г. Батуми во время Русско-Турецкой войны 1828-1829 гг. представлялся одной из главных целей военных действий черноморского флота России [2]. Особую остроту битва за Батум приобрела в 50-х годах XIX века. Вопрос о Батуме Фактический стал одним из острейших вопросов ближневосточной политики: во время Крымской войны одной из главных причин противостояния России и Турции был вопрос о Батуме. Император Николай I писал наместнику М. Воронцову: «было бы хорошо после Карса овладеть Батумом» [3].

Масштабность военных планов Российской империи, которые предусматривали и присоединение Батума, они в то же время не были реальными. «Война, которую нам объявили морские державы Англия и Франция – писал известный военный историк генерал В. Потто – заставляет думать не о завоевании новых земель, а о защите собственных границ» [4].

Интерес к Батуму еще больше возрос во второй половине 70-х годов. Он справедливо считался одним из лучших портов Черного моря и именно поэтому он стал одним из главных узловых вопросов Русско-Турецкой войны 1877-1878 годов.

Вопросы экономического развития присоединенной Россией Батумской области не входили в интересы западных держав, особенно Великобритании. С целью осуществления экономического господства в таком стратегическом регионе она, против желания России, навязала ей практическую реализацию идеи создания Порто-Франко в Батуме, что под собой подразумевало ослабление России не только в экономическом плане, но и в государственных устоях.

Турция (Османская империя), которая потерпела крупные поражения в Анатолии и на Балканах, не имела возможности продолжать военные действия и предложила России перемирие. Согласно заключенному перемирию, на Османскую империю была наложена контрибуция в сумме 1 410 млн. рублей, которую из-за финансовых затруднений она не могла выплатить, поэтому контрибуция частично была заменена уступкой определенных территорий: в Азии во владения России переходили территории Карс, Баязет, Эрзурум, Алашкерт, Шавшет-Имерхев, часть Лазистана и территории Батум-Кобулет, которая начиналась с р. Чолоки и кончалась у р. Хопа, у Соганлугских гор.

Европейские государства встревожились от успехов России, и они начали развязывание новой войны против России, где наибольшей активностью отличалась Англия. Османская империя начала готовится к новой войне. В этой ситуации Россия вынуждена была согласиться на созыв Берлинского конгресса и пересмотр условий заключенного ранее в Сан-Стефано перемирия.

Россия на Берлинском конгрессе (1(13) июня-1(13) июля 1878 г.) смогла отстоять и оставила в силе основные пункты ранее достигнутого перемирия. Согласно трактата Россия возвращала Турции Баязет, Эрзурум, Алашкерт, а г. Батум объявлялся порто-франко, т.е. свободным торговым портом.

Таким образом, присоединением порта Батум, пусть и с режимом порто-франко, завершилась почти 80-летняя борьба Российской империи за восточное побережье Черного моря.

Главной причиной заинтересованности России Батумом было то, что на Черном море она не располагала удобным портом, хотя в то время она владела портами Потти и Редут-Кале (Анаклия). Но они были непригодны для дальнего мореплавания и небезопасны – при малейшем ветре корабли не могли войти в порт и стоя на рейде нередко погибали. Этот факт отмечали и официальные лица.

Генерал Симонович - губернатор Имерети в 1811 г. писал: «У Батума есть хороший порт» [5]. Граф Паскевич в 1828 г. отмечал: «С Батумом мы приобретем для судов безопасный порт для всех времен года» [6]. Наместник императора на Кавказе М.Воронцов в 1859 г. указывал, что «Батумский порт справедливо считается одним из лучших, ... при любом ветре в акватории порта может поместиться до 10 больших торговых кораблей» [7]

С экономической точки зрения следует отметить, что через Батум проходил торгово-транзитный путь, который направлялся из Англии в Иран.

500-летняя практика существования Порто-франко подтвердила истину, согласно которой такой режим ставит свои торгово-складские центры в привилегированное положение и ускоряет привлечение товаров из любых стран мира, способствует ускорению накопления капитала, развитию экономики, обустройству и благоустройству города и региона в целом, росту занятости рабочей силы в производстве и строительстве.

Режим порто-франко в странах или регионах, все еще находящихся на невысокой степени экономического развития, часто является единственным средством создания новых артерий международного торгового обмена и могучим рычагом экономического подъема, особенно в переходный период.

Как было отмечено выше, Порто-франко в Батуме официально открылось 29 октября 1878 года, после чего он становится торгово-складским центром, где торговля европейскими товарами разрешалась только в зоне Порто-франко. Соответственно, городу определили четыре таможенных контрольно-пропускных пункта по направлениям «Озургети», «Кахабери», «Чорох» и «Гонио». Территория и граница зоны нового режима начиналась у реки «Сари-Су» и кончалась у реки «Ангиса». Площадь зоны составляла 2 тысячи десятин.

Достоверных сведений о деятельности Порто-франко в Батуме (о заходе, отплытии, а также о количестве обработанных судов) в ноябре-декабре 1878 г., нет. В последующие три года в порт Батум заходили корабли следующих государств (табл. №1) [8].

Таблица 1.

Государство	1879 г.	1880 г.	1881 г.
Россия	369	632	579
Австрия	33	53	52
Франция	19	24	25
Османская империя	27	9	12
Англия	18	7	7
всего	466	725	675

Согласно докладной записке консула Франции в Тбилиси от 15 августа 1882 г., в Батум в 1879 г. зашли 466 судов и доставили 256 896 тонн груза, в 1880 г. зашли 725 судов с 376 800 тоннами груза и в 1881 г. 675 судов с 362 420 тоннами груза. Согласно сведениям того же консула, в 1882 г. из Батума вывезли товаров на сумму 6 535,0 тыс. франков и завезли товаров на сумму 1 114,5 тыс. франков, в основном, мануфактуру, железные изделия, а также сахар, машины-оборудования, мебель, кирпич, консервы и т. д. [9]

В 1884 г. в порт Батум из различных стран зашли 780 судов и доставили 270 105 тонн груза (табл. №2) [10].

Таблица 2.

Государство	Количество судов (ед.)	Количество груза (т)
Франция	74	92571
Австро-Венгрия	145	60371
Англия	87	42991
Греция	75	14931
Германия	24	10974
Османская империя	193	7347
Италия	22	6040
всего	780	270105

На обратном пути из Батума вывозили шерсть, необработанную вату, кокон, лес, пушнину, ковры, марганец и т.д.

Грузооборот батумского порта резко возрос вследствие экспорта азербайджанской нефти. В 1881 г. было вывезено 926,5 тыс. пудов нефтепродуктов, в 1882 г. - 985,1 тыс. пудов. С мая 1883 года, после ввода в эксплуатацию железной дороги «Самтредия – Батум» г. Батум стал основным центром экспорта Бакинской нефти. В период Порто-франко было вывезено нефтепродуктов (керосин, масла и др.): в 1883 г. – 3 348,9 тыс. пудов, в 1884 г. – 6 200,8 тыс. пудов, в 1885 г. – 10 408,1 тыс. пудов [11].

После объявления в г. Батуме свободной экономической зоны здесь очень высокими темпами развернулось строительство. В 1883 г. заработал завод Бунге и Ротшильда по производству тары для нефтепродуктов, в 1884 году было построено 305 жилых домов, 4 табачные фабрики, 8 гостиниц, 4 кондитерских, 27 пекарен, 21 столовая, 15 галантерейных, 12 обувных магазинов; в 1885 году – предприятия Сидеридиса и Рихнера. В городе началось интенсивное осушение болот, строительство железных дорог, благоустройство улиц и т. д. [12]

После проведения железных дорог, развития земледелия и промышленности и появления банковско-кредитных учреждений, упрочились экономические связи между отдельными регионами Грузии, расширился товарооборот. Определенная часть производимых

в Грузии товаров проложила себе дорогу к российским и зарубежным рынкам. Почти все регионы Грузии были вовлечены в мировой товарооборот. Если в первой половине XIX века торговый баланс с внешним миром был пассивным, вследствие чего валюта уходила за рубеж, то после 70-х годов внешний торговый баланс стал активным и значительно превысил стоимость ввезенных товаров.

И все же возможности режима свободной экономической зоны не были до конца использованы. Причиной тому являлась контрабанда, в которой больше всех была заинтересована Великобритания. Приливу контрабанды правительство противопоставило полную изоляцию Порто-франко от внешнего мира и с помощью таможенного карантина установило жесточайший полицейский режим.

1. Создание искусственных барьеров имело своим следствием великое множество отрицательных явлений. Крайне затруднялись торговые отношения Батума с его окрестностями. В результате этого особенно пострадали сельские жители, для которых стало практически невозможным как продажа своей продукции, так и приобретение товаров широкого потребления.

Летом 1880 г. контр-адмирал Грече докладывал правительству: «Лично допросил переселенцев (мухаджиров) о главных причинах эмиграции. Большинство почти слово в слово отвечали: «...когда город принадлежал султану, мы продавали в городе яйца, молоко, сыр, мед и т. д. и покупали в городе все необходимое для дома. Но сейчас всех нас обыскивают как воров и, что больше всего оскорбительно, они обыскивают наших женщин. Все это так невыносимо, что мы вынуждены уехать отсюда» [13].

2. В этой ситуации значительно ухудшилось положение сельского населения, которое и так недоверчиво было расположено к правительству. Введение искусственных барьеров усугубило противостояние и способствовало переселению населения (мухаджиров) в Османскую империю. Впоследствии правительство убедилось, что свободная экономическая зона не соответствовала его интересам (его беспокоило не мухаджирство, поскольку на высвобожденных территориях можно было поселить преданных ему колонистов), так как согласно договору, оно не могло использовать Батум как военную базу. Кроме этого Россия не хотела мириться с экономическим соперничеством англичан в Закавказье. Исходя из этого, правительство воспользовалось требованием общества и методично приступило к ограничению статуса свободного города-порта. Соответствующие меры Министерство финансов приняло уже в 1883 году, когда оно запретило беспошлинный провоз товаров через Батум в Персию. В последующие годы все больше ограничивалась свобода Батумского порта, на многие товары ввели таможенную пошлину (что вызвало сильнейший переполох в торговых кругах, которые впоследствии были вынуждены избрать транзитный путь через Трапезунд), но это не имело серьезных политических последствий. В этих условиях Россия 27 июня 1886 года безболезненно упразднила свободную экономическую зону в Батуме [14].

В конце 90-х годов XIX века при оценке деятельности свободной экономической зоны в Батуме, грузинское общественное мнение особенно заостряло внимание на колониальное положение Грузии и отмечало, что режим Порто-франко не мог принести никаких благ. Говоря об упразднении Порто-франко в Батуме, Илья Чавчавадзе отмечал: «Если мы посмотрим на упразднение этого дела со стороны интересов нашей страны, можем сказать, что существование Порто-франко не приносило блага нам, и его отсутствие не принесет нам никакого вреда» [15].

В заключение следует отметить, что в современных условиях, учитывая благоприятное геополитическое положение Грузии и ее возможности выполнять роль международного транспортного коридора, а также ее стремление как можно быстрее интегрироваться в мировую экономическую систему, назрела необходимость рассмотреть возможность создания свободной экономической зоны в г. Батуми.

Все вышеизложенное в конечном счете будет способствовать успешному решению многих болезненных вопросов, стоящих перед Грузией, в том числе восстановлению целостности страны и окончательному формированию ее территориально-административных субъектов.

ЛИТЕРАТУРА

1. Грибоедов А. С. Записки об учреждении Российской Закавказской компании. Тифлиси 1828, С.207.
2. История Русской армии и флота. М, т.9, 1913, с.205.
3. Акты, собранные Кавказской археографической комиссией. Т.10. Тифлиси 1865, С.769.
4. Потто В. Три прошлых компании //Сб.: Батумъ и его окрестности. Батумъ. 1906. С.116-171.
5. Акты, собранные Кавказской археографической комиссией. Т.3. С.773. Тифлиси.1868.
6. Акты, собранные Кавказской археографической комиссией. Т.7, С.758. Тифлиси.1878.
7. Акты, собранные Кавказской археографической комиссией. Т.2. С.756. Тифлиси.1878.
8. А. Сургуладзе и М. Сиоридзе «Порто –франко в Батуме», «Аджара» 1996 г, С.28
9. Табагуа И. Из истории деятельности консулов Франции в Грузии (1821-1921 гг.), Тбилиси. «МАЦНЕ» 1986. №3
10. А. Сургуладзе и М. Сиоридзе, названный труд, С.28
11. В. Сичинава, Из истории Батум, Батуми 1958, С. 135-136
12. А. Сургуладзе и М. Сиоридзе, названный труд, С.31-32
13. В. Сичинава, названный труд, С.100-101
14. А. Сургуладзе и М. Сиоридзе, названный труд, С.36
15. Чавчавадзе И. Сочинения. Т. 8. Тбилиси. 1968. С.296

LEGAL SUPPORT OF ECOLOGICAL SAFETY IN RUSSIA

¹*Voskresenskaya Elena* doctor of Law,

²*Vorona-Slivinskaya Lybov* doctor of economics,

³*Loiko Andrei* master of laws

¹*Russia, Peter the Great St. Petersburg Polytechnic University;*

²*Russia, Saint Petersburg State University of Architecture and Civil Engineering;*

³*Russia, LLC International Center of Right Restoration*

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_wos/12062018/5800

ARTICLE INFO

Received: 11 April 2018

Accepted: 17 May 2018

Published: 12 June 2018

KEYWORDS

ecological safety,
sanitary protection,
examination of production,
radiation safety,
sanitary and epidemiologic
wellbeing

ABSTRACT

Article is devoted to legal questions of ecological safety of the Russian Federation which causes deep alarm now: under the threat there is health of tens of millions of people; scales of ekologo-technogenic catastrophes grow, the danger of ecological terrorism and other threats caused by globalization processes is available; there is a pollution of food, drinking water supply, new types of pollution appear; disturbing tendencies of degradation of soils, reductions of a biodiversity, the wasteful use of natural resources leading to their irreversible exhaustion amplify; constitutional rights of citizens of Russia on the favorable environment aren't exercised fully.

Authors legally bring up a question that prevention of global ecological threat, elimination of the factors causing it has to make sense of activity of the state and civil society today. Therefore studying of a problem of ensuring ecological safety has to happen in the context of formation in Russia of the developed system of democratic institutes, strengthening of civil society and revival of the strong state positioning itself as one of key players of the changing world order.

Citation: Voskresenskaya E., Vorona-Slivinskaya L., Loiko A. (2018) Legal Support of Ecological Safety in Russia. *Web of Scholar*. 6(24), Vol.7. doi: 10.31435/rsglobal_wos/12062018/5800

Copyright: © 2018 Voskresenskaya E., Vorona-Slivinskaya L., Loiko A. This is an open-access article distributed under the terms of the **Creative Commons Attribution License (CC BY)**. The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

Pomyślny rozwój społeczno-gospodarczy społeczeństwa zakłada coraz większe zaangażowanie w naturalne i ludzkie działania zasobów naturalnych, tj. różne elementy środowiska naturalnego, obiekty naturalne i obiekty antropogeniczne, które są wykorzystywane jako źródła energii, produkty produkcji i dobra konsumpcyjne i mają wartość dla konsumentów. Wykorzystanie zasobów naturalnych ma wpływ na jakość środowiska, która charakteryzuje się fizycznymi, chemicznymi, biologicznymi i innymi wskaźnikami oraz (lub) ich całością. Nieostrożne i niekontrolowana eksploatacja zasobów naturalnych, ich udział w obrocie gospodarczym zapewnić przepływ substancji do środowiska i (lub) właściwości energetycznych, lokalizację lub liczby, które mają negatywny wpływ na niego. W związku z tym można zaszkodzić środowisku, czemu towarzyszą negatywne zmiany jego jakości, zagrażające degradacji naturalnych systemów ekologicznych i wyczerpaniu zasobów naturalnych.

W tych warunkach, jak nigdy dotąd, problem ochrony środowiska staje się szczególnie aktualny. Bezpieczeństwo ekologiczne jest stanem ochrony środowiska naturalnego i człowieka przed

różnego rodzaju zagrożeniami, które stanowią zagrożenie dla zrównoważonego funkcjonowania naturalnych systemów ekologicznych, obiektów naturalnych, antropogenicznych i zdrowia publicznego. Przedmiotami ochrony środowiska są:

- osoba (jego prawo do zdrowego i sprzyjającego środowiska);
- społeczeństwo (zbiór wartości materialnych i duchowych zależnych od stanu środowiska);
- zasoby naturalne i środowisko jako podstawa zrównoważonego rozwoju społeczeństwa i dobrobytu przyszłych pokoleń.

Źródłem zagrożenia dla bezpieczeństwa środowiska są:

- negatywny wpływ na środowisko działalności gospodarczej i innej działalności człowieka;
- Nagłe wypadki natury;
- awarie natury antropogenicznej;
- konsekwencje sytuacji awaryjnych.

Przedmiotem zagrożenia środowiska jest osoba prawna lub osoba fizyczna, której działalność stwarza lub może stworzyć sytuację niebezpieczną dla środowiska, tj. sytuacja wymagająca, w celu ochrony życia i zdrowia obywateli, środowiska, obowiązkowego przyjęcia środków nadzwyczajnych w celu jej wyeliminowania lub sytuacji charakteryzującej się nieodwracalnymi zmianami w środowisku i warunkami życia obywateli (katastrofa ekologiczna).

Zapewnienie bezpieczeństwa środowiskowego jest podrzędną działalnością specjalnie upoważnionych podmiotów, przeprowadzanych w oparciu o odpowiednie zasady, w ustalonych formach i procedurach, mających na celu identyfikację, zapobieganie i tłumienie negatywnego wpływu działalności gospodarczej i innej działalności człowieka na środowisko, lokalizację i eliminację negatywnych skutków.

Prawodawstwo Federacji Rosyjskiej w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego opiera się na:

- konstytucja Federacji Rosyjskiej;- prawa federalne;
- dekrety Prezydenta Federacji Rosyjskiej;
- decyzje Rządu Federacji Rosyjskiej;
- regulacyjne akty prawne podmiotów Federacji Rosyjskiej;
- normatywne akty prawne jednostek samorządu terytorialnego.

Zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego opiera się na następujących zasadach:

- zagwarantowanie jakości środowiska, nie zagrażającej zdrowiu ludzkiemu i jego życiu;
- wsparcie państwa dla działań na rzecz poprawy środowiska;
- priorytet zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego;
- zachowanie naturalnych systemów ekologicznych, różnorodności biologicznej, naturalnych krajobrazów;

– ochrona, reprodukcja i racjonalne wykorzystywanie zasobów naturalnych jako niezbędnych warunków dla zapewnienia korzystnego środowiska i bezpieczeństwa środowiskowego;

– równowaga, optymalny stosunek terytoriów zajmowanych przez różne typy zespołów przyrodniczo-gospodarczych;

- zachowanie zdolności biosfery, jej składników zapewniających jej stabilność;
- systematyczne zapewnienie bezpieczeństwa środowiskowego, które obejmuje wszystkie

zagrożenia środowiskowe, wszystkie rodzaje zasobów naturalnych i źródła wpływu na środowisko.

Przedmiotami ochrony środowiska są:

- władze państwowe Federacji Rosyjskiej;
- władze państwowe podmiotów Federacji Rosyjskiej;
- organy samorządu terytorialnego;
- stowarzyszenia publiczne;
- przedsiębiorstwa, instytucje i organizacje;
- obywatele Federacji Rosyjskiej, obcokrajowcy, bezpaństwowcy.

Polityka państwa w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa środowiskowego przewiduje:

– jedność i spójność działań władz publicznych Federacji Rosyjskiej z władzami publicznymi podmiotów Federacji Rosyjskiej;

- systematyczne obniżanie poziomu zagrożenia ekologicznego;

– przy tworzeniu i wdrażaniu strategii gospodarczej na rzecz rozwoju państwa i społeczeństwa, bezpieczeństwo środowiska musi być zapewnione w kolejności pierwszeństwa.

Bezpieczeństwo środowiska jest zapewnione poprzez realizację następujących działań:

– wdrożenie zestawu środków prawnych, organizacyjnych, technicznych i technicznych, sanitarno-higienicznych i medycznych;

- przeprowadzanie państwowej ekspertyzy ekologicznej;

- prowadzenie badań naukowych w zakresie dbania o dobro środowiska obywateli;
- przeprowadzanie audytów środowiskowych zagrożeń środowiskowych;
- opracowywanie i wdrażanie środków mających na celu zmniejszenie zagrożeń środowiskowych, raportowanie na temat realizacji tych działań;
- regularne informowanie obywateli o zagrożeniu środowiskowym, środkach mających na celu jego wyeliminowanie, stanie sytuacji środowiskowej w republice jako całości oraz na terenie gmin;
- wykonanie zestawu obowiązkowych środków zapobiegawczych w celu zapewnienia bezpieczeństwa środowiska (regulacje państwowe dotyczące ochrony środowiska, racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych, ścieków, ziemi, zasobów wodnych i leśnych, organizacji edukacji obywatelskiej w zakresie ochrony środowiska, pomocy w ochronie środowiska);
- ustanowienie wymagań bezpieczeństwa dla produkcji produktów i zużycia wody pitnej;
- ustanowienie wymagań dotyczących regulacji wpływu ekonomicznego człowieka na środowisko;
- inne środki prawne, organizacyjne i ekonomiczne.

Jurysdykcja podmiotów Federacji Rosyjskiej w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego obejmuje:

- definicja głównych kierunków ochrony środowiska;
- opracowywanie i przyjmowanie aktów prawnych i innych aktów prawnych regulujących zapewnienie dobrobytu obywatelom w zakresie ochrony środowiska, monitorowanie zgodności z prawodawstwem w zakresie ochrony środowiska;
- zapewnienie przyjaznego dla środowiska wykorzystania zasobów naturalnych;
- tworzenie, finansowanie i wdrażanie programów w celu zapewnienia bezpieczeństwa środowiskowego;
- prognozowanie procesów i zjawisk natury ludzkiej, spowodowanej przez działalność ekonomicznych, politycznych, ekonomicznych i innych, a także naturalnych procesów i zjawisk, które zagrażają powstania i rozwoju sytuacji zagrożenia środowiska;
- naukowo-metodyczne i informacyjne wsparcie bezpieczeństwa ekologicznego;
- inne funkcje w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego, nie sprzeczne z obowiązującymi przepisami.

Do kompetencji władz lokalnych w zakresie ochrony środowiska należą:

- ustalanie priorytetów w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa środowiskowego i wymogów jego realizacji;
- ocena stanu środowiska i uwzględnienie zasobów naturalnych; rozwiązywanie kwestii w zakresie gospodarowania odpadami produkcyjnymi i konsumpcyjnymi na terytoriach podlegających ich jurysdykcji;
- tworzenie, finansowanie i wdrażanie lokalnych programów w celu zapewnienia bezpieczeństwa środowiskowego;
- udział w tworzeniu i wdrażaniu programów w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa środowiskowego;
- Informowanie obywateli na temat sytuacji niebezpiecznych dla środowiska na terenie gminy;
- podejmowanie zgodnie z ustaloną procedurą propozycji przyznania podporządkowanego terytorium lub jego części statusu strefy nadzwyczajnej sytuacji ekologicznej lub strefy klęski ekologicznej.

Głównymi elementami działania, ale zapewniającymi bezpieczeństwo ekologiczne są:

- państwowy przegląd środowiskowy;
- eliminacja konsekwencji sytuacji niebezpiecznych dla środowiska;
- audyt ekologiczny;
- rekompensata za szkody spowodowane naruszeniem wymogów bezpieczeństwa środowiskowego;
- przyciąganie do odpowiedzialności prawnej;
- wsparcie informacyjne dla bezpieczeństwa ekologicznego;
- inne elementy.

Aby zapewnić bezpieczeństwo środowiskowe i zmniejszyć ryzyko wypadków, urządzenia środowiskowe podlegają audytom środowiskowym na żądanie państwowych organów kontroli środowiska i władz miejskich. Audyt środowiskowy może być przeprowadzany zarówno na zasadzie dobrowolności, jak i na zasadzie obligatoryjnej, kosztem audytu klienta. Konsekwencje sytuacji niebezpiecznych ekologicznie, w tym zdalnych, są likwidowane kosztem budżetu federalnego lub budżetu odpowiedniego podmiotu Federacji Rosyjskiej, a także kosztem innych źródeł nie zabronionych przez obowiązujące przepisy. Informacje na temat zapewnienia bezpieczeństwa środowiskowego są zapewniane przez specjalnie uprawnione organy państwowe odpowiedzialne za

zapewnienie ochrony środowiska, a także organy samorządu terytorialnego. Obywatele i stowarzyszenia społeczne mają prawo do otrzymywania dokładnych i wiarygodnych informacji o źródłach zagrożeń dla środowiska, działaniach niebezpiecznych dla środowiska, środkach zapobiegania i eliminacji.

Działania mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa środowiskowego powinny być prowadzone zgodnie z opracowanymi i zatwierdzonymi programami docelowymi (federalnymi, okręgowymi, regionalnymi, lokalnymi). Ukierunkowane programy powinny zawierać informacje na temat harmonogramu, etapów, źródeł finansowania działań w celu zapewnienia bezpieczeństwa środowiskowego i przewidywać:

- nakładające pewne ograniczenia na rozwój poszczególnych branż (np. paliwa i energii);
- zmniejszenie intensywności zasobów wszystkich działających technologii;
- zastosowanie technologii przyjaznych dla środowiska;
- poprawa kultury środowiskowej obywateli;
- zakaz wykorzystywania terytoriów jako miejsca pochówku dla importowanych odpadów niebezpiecznych, materiałów i substancji do środowiska;
- ogranicz umieszczanie nowych szkodliwych gałęzi przemysłu;
- rozwiązanie innych zadań w celu zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego.

Treść bezpieczeństwa środowiskowego jest kombinacją składników określonych przez obowiązujące prawodawstwo, którego zapewnienie w zasadzie decyduje o stanie bezpieczeństwa środowiska naturalnego i jego składników. Treść bezpieczeństwa ekologicznego składa się z różnych elementów stanu ochrony środowiska i zdrowia ludzkiego z negatywnych skutków działalności gospodarczej i innych ludzi. Dobrostan sanitarny i epidemiologiczny populacji to stan zdrowia populacji, ludzkie środowisko, w którym nie występuje szkodliwy wpływ czynników środowiskowych na ludzi i zapewnione są korzystne warunki dla ich życia. Od momentu narodzin i przez całe życie człowiek otacza kombinacja różnych przedmiotów, zjawisk i czynników środowiskowych (naturalnych i sztucznych), które mają decydujący wpływ na zdrowie i jakość życia.

Należą do nich:

- czynniki biologiczne siedlisk (wirusowe, bakteryjne, pasożytnicze i inne);
- chemiczne i fizyczne czynniki środowiska (hałas, wibracje, ultradźwięki, infradźwięki, promieniowanie cieplne, jonizujące, niejonizujące i inne);
- czynniki społeczne siedliska (żywność, zaopatrzenie w wodę, warunki życia, praca, odpoczynek);
- inne czynniki środowiska, które mają lub mogą mieć wpływ na daną osobę i (lub) na stan zdrowia przyszłych pokoleń.

Wpływ tych czynników na warunki zdrowia i życia człowieka w środowisku może być neutralny, pozytywny lub negatywny (szkodliwe) zagrażać życiu lub zdrowiu dzisiejszego człowieka, lub zagrożenie dla życia lub zdrowia przyszłych pokoleń. W związku z tym, w odniesieniu do kryzysu ekologicznego i coraz bardziej rosnącego wpływu działalności gospodarczej na środowisko naturalne istnieje obiektywna potrzeba do utworzenia i funkcjonowania systemu, aby zapewnić bezpieczną sytuację sanitarno-epidemiologiczną we Wspólnocie bezpiecznego środowiska dla istnienia i rozwoju człowieka.

Dobrostan sanitarny i epidemiologiczny ludności jest jednym z głównych warunków realizacji konstytucyjnych praw obywateli w zakresie ochrony zdrowia i sprzyjającego środowiska. Podstawą prawną dla jej utrzymania ustanowionego przez ustawy federalnej z dnia 30 marca 1999 № 52-FZ „O opieki sanitarno-epidemiologicznej populacji” (w kolorze czerwonym. Prawo federalne od 30.12.2001 № 196-FZ z 10.01.2003 № 15-FZ, z 30.06.2003 № 86 FZ z 22.08.2004 № 122 09.05.2005 № 45-FL z 31.12.2005 №-FL 199, 232 z dnia 18.12.2006 №-F3 lub numer 29.12.2006 258- FZ z 30.12.2006 № 266 FL. z 26.06.2007 № 118 FL z 08.11.2007 №-FL 258, 309 z 01.12.2007 №-F3 14.07.2008 № 118 FL. o 23.07. 2008 № 160-FZ z 30.12.2008 № 309-F3, rev., zmienionej federalnych praw 12.06.2008 № 88-FZ z 27.10.2008 №178-03 z 22.12.2008 № 268-FZ)).

Dobrostan sanitarny i epidemiologiczny ludności zapewnia:

- zapobieganie chorobom zgodnie z sytuacją sanitarno-epidemiologiczną i prognozą jej zmiany;
- monitorowanie wdrażania środków sanitarnych i anty-epidemicznych (prewencyjnych) oraz obowiązkowe przestrzeganie przez obywateli, przedsiębiorców indywidualnych i osoby prawne przepisów sanitarnych jako integralnej części ich działalności;
- tworzenie interesów gospodarczych obywateli, przedsiębiorców indywidualnych i podmiotów prawnych zgodnie z ustawodawstwem RF w zakresie dobrostanu sanitarnego i epidemiologicznego ludności;
- państwowe przepisy sanitarne i epidemiologiczne;
- państwowy Nadzór Sanitarno-Epidemiologiczny;

- certyfikacja produktów, robót i usług reprezentujących potencjalne zagrożenie dla ludzi;
- udzielanie licencji na działania, które stanowią potencjalne zagrożenie dla;
- państwowa rejestracja potencjalnie niebezpiecznych substancji chemicznych i biologicznych, niektórych rodzajów produktów, substancji radioaktywnych, odpadów;
- produkcja i konsumpcja, a także niektóre rodzaje produktów importowanych po raz pierwszy do Federacji Rosyjskiej;
- prowadzenie monitoringu społeczno-higienicznego;
- terminowe informowanie ludności o pojawieniu się chorób zakaźnych, masowych chorobach niezakaźnych (zatruciach), stanie środowiska i przeprowadzonych środkach sanitarno-antyepidemicznych (zapobiegawczych);
- edukacja, szkolenie ludności i promocja zdrowego stylu życia;
- ściganie za naruszenie rosyjskiego ustawodawstwa w zakresie dobrostanu sanitarnego i epidemiologicznego ludności.

Przedmiotami dobrostanu sanitarnego i epidemiologicznego ludności są:

- władze państwowe Federacji Rosyjskiej;
- władze państwowe podmiotów Federacji Rosyjskiej;
- organy samorządu terytorialnego;
- podmioty prawne (organizacje komercyjne);
- stowarzyszenia publiczne (organizacje non-profit);
- obywatele.

Wszystkie mają różne prawa i obowiązki (uprawnienia) oraz zakres ich realizacji (kompetencje). Na przykład uprawnienia organów rządowych Federacji Rosyjskiej obejmują: określenie głównych kierunków polityki państwa w zakresie zapewnienia dobrostanu sanitarnego i epidemiologicznego ludności; przyjęcie ustaw federalnych i innych aktów prawnych regulujących; koordynacja działań federalnych organów wykonawczych, organów wykonawczych podmiotów Federacji Rosyjskiej; państwowy nadzór sanitarno-epidemiologiczny: państwowe standardy sanitarne i epidemiologiczne; monitorowanie społeczno-higieniczne; ustanowienie jednolitego systemu rachunkowości państwa i sprawozdawczości; utrzymanie rejestrów stanu potencjalnie niebezpiecznych środków chemicznych i biologicznych, a zwłaszcza produktów, substancji radioaktywnych odpadów produkcji i konsumpcji, oraz niektórych rodzajów produktów, z których import przeprowadza się po raz pierwszy na terytorium Federacji Rosyjskiej; zapewnienie ochrony sanitarnej; wprowadzenie i anulowanie środków ograniczających (kwarantanna); wprowadzenie i zniesienie kontroli sanitarnej i kwarantanny w punktach kontrolnych na granicy państwowej Federacji Rosyjskiej; przygotowywanie i publikowanie rocznych raportów krajowych na temat sytuacji sanitarno-epidemiologicznej w Rosji itp.

W sferze sanitarno-epidemiologicznej dobrostanu ludności obywatele Federacji Rosyjskiej mają następujące prawa:

- na korzystnym siedlisku, którego czynniki nie mają szkodliwego wpływu na ludzi;
- otrzymywać informacje w organach władzy państwowej, jednostkach samorządu terytorialnego, w organach, wykonujących państwowy nadzór, sanitarno-epidemiologiczne i prawne aspekty na temat sytuacji sanitarno-epidemiologicznej, stanu środowiska, jakości i bezpieczeństwa produktów dla przemysłowych celów, środków spożywczych, produktów do higieny osobistej, potrzeby gospodarstw domowych, potencjalne zagrożenie dla zdrowia ludzkiego związane z pracą i świadczonymi usługami;
- b.sprawowanie publicznej kontroli nad wdrażaniem przepisów sanitarnych;
- przedkładanie organom państwowym, organom samorządu terytorialnego, organom sprawującym państwowy nadzór sanitarno-epidemiologiczny, propozycjom zapewnienia sanitarnego i epidemiologicznego dobrostanu ludności;
- do pełnego odszkodowania za szkodę wyrządzoną ich zdrowiu lub mieniu, w wyniku naruszenia przez innych obywateli, indywidualnych przedsiębiorców i podmioty prawne prawodawstwa sanitarnego, a także we wdrażaniu środków sanitarnych i anty-epidemicznych (zapobiegawczych)/

W sferze sanitarno-epidemiologicznej dobrostanu ludności na obywateli Federacji Rosyjskiej nakłada się następujące obowiązki:

- spełniania wymagań ustawodawstwa sanitarnego, a także przepisy, recepty i wnioski sanitarno-epidemiologiczne państwowego nadzoru sanitarno-epidemiologicznego urzędników;
- dbać o zdrowie, higieniczne wychowanie i szkolenie swoich dzieci
- nie przeprowadzania działań, które pociągają za sobą naruszenie praw innych obywateli w celu ochrony ich zdrowia i sprzyjającego środowiska.

System wymagań sanitarnych i epidemiologicznych w celu zapewnienia bezpieczeństwa środowiska dla zdrowia ludzkiego zawiera wymagania dla:

- planowanie i rozwój osiedli miejskich i wiejskich;
- produkty produkcji technicznej, towary na potrzeby osobiste i krajowe oraz technologie do ich produkcji;
- potencjalnie niebezpieczne dla ludzkich substancji chemicznych, biologicznych i niektórych rodzajów produktów;
- produkty spożywcze, dodatki do żywności, surowce spożywcze, a także materiały, które mają z nimi kontakt oraz produkty i technologie do ich produkcji;
- produkty importowane na terytorium Federacji Rosyjskiej;
- wyżywienie ludności;
- zbiorniki wodne/

Woda pitna i zaopatrzenie w wodę pitną ludności:

- powietrze atmosferyczne w osadach miejskich i wiejskich, na terenach organizacji przemysłowych, powietrze na obszarach roboczych obiektów przemysłowych, mieszkalnych i innych pomieszczeń;

- gleby, utrzymanie terytoriów osad miejskich i wiejskich, tereny przemysłowe;
- zbieranie, stosowanie, neutralizacja, transport, przechowywanie i usuwanie odpadów produkcyjnych i konsumpcyjnych;

- pomieszczenia mieszkalne;
- działanie obiektów przemysłowych, publicznych, budynków, konstrukcji, wyposażenia i transportu;

- warunki pracy;
- warunki pracy z substancjami biologicznymi, organizmami biologicznymi i mikrobiologicznymi oraz ich toksynami;

- warunki pracy ze źródłami fizycznych czynników wpływu na osobę;

- warunki kształcenia i szkolenia.

Ochrony sanitarnej na terenie Federacji Rosyjskiej, którego celem jest zapobieganie wprowadzaniu na terytorium Federacji Rosyjskiej i jej rozprzestrzeniania chorób zakaźnych, które stanowią zagrożenie dla ludności, a także w celu zapobiegania przywozowi i sprzedaży towarów, substancje chemiczne, biologiczne i radioaktywne, odpady i inne ładunki, które stanowią zagrożenie dla ludzi.

W celu wdrożenia ochrony sanitarnej przewiduje się następujące środki:

- Środki ograniczające (kwarantanna);
- kontrola produkcji;
- środki dla pacjentów z chorobami zakaźnymi;
- obowiązkowe badania lekarskie;
- szczepienia profilaktyczne;
- higieniczna edukacja i szkolenia.

Badanie produktów jest przeprowadzane przez organy i instytucje sanitarno-epidemiologiczne Państwowej Służby Federacji Rosyjskiej, organizacje, akredytowane zgodnie z ustalonymi procedurami, ekspertów i obejmuje:

- badanie dokumentacji;
- badania laboratoryjne i instrumentalne oraz testy.

Badanie produktów odbywa się na podstawie umów z obywatelami, indywidualnymi przedsiębiorcami, osobami prawnymi. Kopie raportów poświadczonych przez organy i instytucje gossanepidsluzhby Rosji, złożyć wniosek, chronioną przez dwa znaki holograficzne w miejscu ich umieszczenia na oryginale lub poświadczony w określony sposób. Specjalizacja to produkty:

- wyprodukowano w Federacji Rosyjskiej - kiedy produkty są dostarczane do produkcji; przy zmianie konstrukcji, kompletnym zestawie, projekcie, procesie technologicznym produkcji, standardowej lub technicznej dokumentacji produkcji; pilotażowa partia produktów;

- importowane na terytorium Federacji Rosyjskiej;
- po wygaśnięciu ważności wcześniej wydany certyfikat.

Badanie produktów obejmuje:

- przyjęcie i rejestracja wniosku o badanie produktów;
- określenie wymaganego zakresu ekspertyzy;
- zawarcie umowy o płatność pracy związanej z egzaminem;
- badanie dokumentacji;
- prowadzenie badań laboratoryjnych i instrumentalnych oraz testowanie;

- podejmowanie decyzji o wynikach badania produktu;
- wydawanie opinii i wpisanie jej do Rejestru Ustaleń Sanitarno-Epidemiologicznych dla produktów, które przeszły kontrolę sanitarno-epidemiologiczną.

W celu zbadania produktów wnioskodawca przedkłada następujące dokumenty: w przypadku produktów krajowych: dokumentację regulacyjną i (lub) techniczną dotyczącą produktów (warunki techniczne, instrukcje technologiczne, skład produktu itp.); raporty z testów produktów (jeśli istnieją); inne dokumenty potwierdzające bezpieczeństwo produktów: próbki produktów wymaganych do specjalistycznej wiedzy w dziedzinie sanitarnej i epidemiologicznej; w przypadku produktów importowanych: dokument producenta potwierdzający bezpieczeństwo produktu; certyfikat bezpieczeństwa kraju produkcji, wydane przez uprawnione organy; raporty z testów produktów (jeśli istnieją); próbki produktów w ilościach niezbędnych do specjalistycznej wiedzy sanitarnej i epidemiologicznej; opis techniczny produktu, wskazujący warunki stosowania (użytkowania), inne dokumenty regulacyjne i techniczne dotyczące składu i warunków stosowania; w przypadku produktów spożywczych, perfum i kosmetyków, produktów do higieny jamy ustnej, chemii gospodarczej: próbki lub makiety etykiet; umowa lub informacja o umowie dostawy produktów. Termin badania produktów określa się w zależności od rodzaju i wielkości badań danego rodzaju produktu, ale nie może on przekraczać dwóch miesięcy. Ważność wniosków wynosi pięć lat, w przypadku eksperymentalnej partii produktów - do jednego roku.

Podstawą prawną zapewnienia bezpieczeństwa radiologicznego ludności jest ustawa federalna nr Z-FZ z 9 stycznia 1996 r. «O bezpieczeństwie radiacyjnym ludności» (zmieniona ustawą federalną nr 122-FZ z 22 sierpnia 2004 r., Nr 160-FZ z 23 lipca 2008 r.).

Bezpieczeństwo środowiska jako integralna część bezpieczeństwa narodowego jest zatem niezbędnym warunkiem zrównoważonego rozwoju i służy jako podstawa do zachowania naturalnych systemów i utrzymania odpowiedniej jakości środowiska. Reformowanie wszystkich sektorów gospodarki narodowej powinno stać się podstawą do zmiany podejścia do korzystania z zasobów naturalnych, do realizacji rozwoju społeczno-gospodarczego z uwzględnieniem ochrony środowiska. Bezpieczeństwo ekologiczne jest jednym z kluczowych warunków rozwoju Rosji.

REFERENCJE

1. Elena Voskresenskaya, Vitaly Snetkov, Alexander Tebryaev. Current-day matters of administration and law in the field of high-rise construction // E3S Web of Conferences 33, 03051 (2018) doi.org/10.1051/e3sconf/20183303051.
2. Elena Voskresenskaya, Vorona-Slivinskaya Lubov. Development of national standards related to the integrated safety and security of high-rise buildings // E3S Web of Conferences 33, 03052 (2018) 3. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/20183303052>.
3. Elena Voskresenskaya, Vitaly Snetkov, Alexander Tebryaev, Zokhidjon Askarov. Atypical real estate objects: legal regime and control system // MATEC WEB OF CONFERENCES. 2017. Volume 106. Article Number 08055 DOI <https://doi.org/10.1051/matecconf/201710608055>.
4. Elena Voskresenskaya, Vorona-Slivinskaya Lubov, Pak Khe Sun, Natalia Morozova. Assessment of an economic safety municipal it is social – an economic system // MATEC WEB OF CONFERENCES. 2017. Volume 106. Article Number 08053 DOI <https://doi.org/10.1051/matecconf/201710608053>.

СМАРТ-КОНТРАКТ В ЮРИСПРУДЕНЦИИ

Душаева Анастасия Александровна

Россия, г. Нижний Новгород, Нижегородский государственный университет им. Н. И. Лобачевского, аспирант кафедры теории и истории государства и права; Российская академия народного хозяйства и государственной службы при Президенте Российской Федерации, преподаватель

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_wos/12062018/5801

ARTICLE INFO

Received: 19 April 2018

Accepted: 17 May 2018

Published: 12 June 2018

KEYWORDS

libertarianism, blockchain technology, FINTECH, smart contracts, cryptocurrencies, Nick Szabo, Ethereum, blockchain Declaration, DAO

ABSTRACT

Smart contract is a new phenomenon in law that raises many questions among law enforcement officers in connection with the emergence of new legal relations and is based on the use of blockchain technology. Blockchain technology of the decade, comparable to the emergence of the Internet in scale and consequences. The spread of blockchain technologies, financial technologies allows solving bureaucratic problems, changing the procedure of registration of property rights, voting, the work of the government. Libertarian philosophy was developed by expanding the scope of blockchain and other modern information technologies. Libertarianism's followers insist on decentralizing the governance systems of the state and society.

Citation: Душаева А. А. (2018) Смарт-контракт в юриспруденции. *Web of Scholar*. 6(24), Vol.7. doi: 10.31435/rsglobal_wos/12062018/5801

Copyright: © 2018 Душаева А. А. This is an open-access article distributed under the terms of the **Creative Commons Attribution License (CC BY)**. The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

В современном обществе одним из самых ярких трендов идеологических настроений становится философия либертарианства, предполагающая увеличение свободы от государственных, централизованных систем и минимизацию влияния государственных институтов. Либертарианцы мечтают построить общество, в котором роль государства минимальна и большая роль отводится добровольному взаимодействию и контрактам между людьми. Перечисленные преимущества могли бы предоставить современные технологии по цифровизации большинства бизнес-процессов и общества. Это блокчейн-технологии, финансовые технологии, а также столь волнующий современников биткойн, основанный на блокчейне.

Блокчейн — это программный продукт, который позволяет хранить и преобразовывать величины или данные при помощи интернета защищенным и прозрачным способом, не имея при этом центрального управляющего органа.

Блокчейн позволяет автоматизировать транзакции, не привлекая при этом третьей стороны; является распределенной системой консенсуса и доверия; представляет собой инфраструктуру, обеспечивающую подтверждение подлинности. Все операции осуществляются в одной среде и их можно с легкостью отследить, проверив соответствующие адреса.

Блокчейн — технология десятилетия, по масштабу и последствиям сравнимая с появлением интернета. Как говорит Блайт Мастерс, в прошлом топ-менеджер банка JP Morgan Chase, «вы должны относиться к этой технологии столь же серьезно, как к развитию интернета в начале 1990-х».

Основные сферы применения блокчейна:

- государственные реестры недвижимости
- государственная регистрация сделок и совершение нотариальных действий,
- проведение выборов,
- регистрация объектов интеллектуальной собственности,

- смарт-контракты,
- музыкальная индустрия,
- идентификация личности,
- логистика и др.

Во многих западных странах цифровые технологии изменили работу специалистов разных секторов экономики; компьютерные программы решают большинство рутинных повседневных задач.

Пока блокчейн как технология получил наибольшее распространение в финансовых отраслях, вызывая обоснованное беспокойство ведущих мировых банков о путях возможного развития банковской системы и ее скорого изменения с расширением применения финансовых технологий. Финансовый сектор нуждается в повышенной защите онлайн-платежей, которую может дать именно децентрализованная технология.

Сбербанк России применяет блокчейн в банковских операциях, другие крупнейшие банки мира давно используют лучшие возможности технологии в совершении финансовых операций, повышая их надежность и снижая издержки на транзакции.

Согласованное мнение о применении блокчейна отсутствует, но многие ведущие банки, например, JP Morgan, успешно инвестировали средства в развитие блокчейна и финансовых технологий для совершения банковских операций и сократили расходы финансового сектора на обслуживание. Однако, как отмечают руководители банков, о технологии блокчейн могли никогда не услышать, если бы не сенсации биткоина, который «взорвал» традиционную финансовую систему.

Вопрос нормативно-правового регулирования криптовалют пока остается открытым, на сегодняшний день выявлено много подходов и мнений в выборе механизма правового регулирования и определения криптовалюты. Страны выбирают разные пути законодательного регулирования использования криптовалют. К примеру, Белоруссия официально разрешила использование криптовалют. В США разрешена торговля на бирже на жестких условиях. Но ведущие банки мира, такие как JP Morgans, CitiGroup, Morgan Stanley и пр. пока осторожно высказывают мнение о криптовалюте. Однако последние новости могут нас убедить в формировании иной позиции банков [1].

Большинство стран пока осторожно относится к криптовалютам, но, например, в Китае, где ранее действовал официальный запрет, в феврале 2017 года заявлено о выпуске новой криптовалюты LCF; Минюст Южной Кореи готовит законопроект о запрете торговли и покупки криптовалют, однако по мнению экспертов, проект может оказаться очередной ограничительной мерой в работе криптобирж и компаний [2]; а Российская Федерация и многие другие государства пока официально не запрещают и не разрешают их использование. Причин много - криптовалюты пугают своей волатильностью и иными особенностями.

В средствах массовой информации внимание уделено криптовалютам и возможностям инвестирования в них, однако технология блокчейн, применяемая в криптовалютах, уникальна и предоставляет огромные возможности в страховании, ретейле, образовании, ведении реестров прав на недвижимое имущество, прав интеллектуальной собственности, музыкальной индустрии.

Спор о возможности существования блокчейн без криптовалюты не затихает. Мнения абсолютно противоположные. Следует отметить - блокчейн применяется сейчас и вне криптовалют, самостоятельно. Система развивается и изменяется уже за пределами криптовалюты.

Блокчейн имеет, в том числе, декларацию как систему принципов деятельности. Основные принципы блокчейна заключаются в следующем:

1. Децентрализация, отказ от посредничества, поскольку блокчейн не контролируется никаким центральным органом, в доверительной системе операций между участниками сделки нет третьих лиц.
2. Распределенность реестра между всеми участниками, к которому все они имеют доступ.
3. Неизменность и устойчивость означает невозможность изменить или удалить записи.
4. Консенсус. Факт принятия транзакции или отказа от нее является результатом распределенного консенсуса, а не решения централизованного органа.
5. Анонимность. Пользователи в системе анонимны, их почти невозможно установить.

Блокчейн может существовать в разных типах и на разных платформах, быть публичным или частным, например, Эфириум, Биткоин, Рипл и другие типы блокчейнов.

Эфир - «топливо» для децентрализованного суперкомпьютера и валюта, используемая для оплаты вычислений (будь то создание приложения или взаимодействие со смарт-контрактами) в сети Ethereum [3, стр. 205].

Смарт-контракты («умные контракты») — компьютерные программы, которые регистрируют и (или) выполняют условия договора, характеристики которого были предварительно четко определены, когда срок его действия подходит к концу (финансовые кредиты, голосование, выпуск акций, контракт и др.). Умный контракт обладает свойствами самоисполняемости без участия третьих лиц.

История смарт-контрактов связана с именем Ника Сабо, который первым, в 1994 году, ввел в обиход название и разработал концепцию умных контрактов. По сути, он хотел организовать автоматическую связь со сделками в сфере электронной коммерции между людьми, неуверенно владеющими интернетом [4]. Впервые умные контракты начали применяться на практике в проекте Ethereum (рус. Эфириум).

Цель умного контракта состоит в выполнении условий контракта, таких как оплата и поставки, конфиденциальности и выполнении взаимных обязательств. Цифровой характер договора позволяет сторонам договора наладить деловые отношения без необходимости доверять друг другу с самого начала, причем без участия третьих лиц или государственной власти. Сама система гарантирует честность сделки и ее исполнение, человеческий фактор исключается.

Благодаря блокчейн все части договора связываются между собой, договор имеет защищенное от подделок подтверждение.

По выражению Мелани Свон в статье «Блокчейн-мышление»: «смарт-контракты в блокчейне имеют уникальное и ценное свойство — способность служить независимым адвокатом в неопределенном, непостижимом и непредсказуемом будущем» [5].

В работе А. Моррисона представлена следующая классификация умных контрактов под заголовком «Смарт-контракты – от простого к сложному» [6]:

- обмен электронными ценностями: один член семьи посылает другому несколько биткоинов
- «умные» права и обязанности: потребитель покупает электронный контент
- базовый смарт-контракт: арендодатель удаленно отрезает неплательщику доступ к помещению
- многосторонний смарт-контракт: продавец ссужает покупателю часть денег на покупку дома
- распределенная автономная бизнес-единица: подразделение корпорации выпускает собственные облигации, и юристы мониторят выплаты в общедоступном реестре
- распределенное автономное предприятие: грузовики без водителей сами осуществляют P2P доставку, платят дорожные сборы и покупают топливо
- распределенное автономное правительство: населяя ранее незаселенную область, поселенцы программируют самовыполняемые (self-enforcing) госуслуги
- распределенное автономное общество: группы поселенцев из разных областей создают самовыполняемые торговые соглашения.

Смарт-контракт на блокчейне позволяет устранить риски контрагентов и высвободить значительную часть ресурсов за счет существенного сокращения операционных затрат.

Смарт-контракты могли бы использоваться для разработки «умных» облигаций, акций и иных инструментов, которые обслуживали бы себя сами в течение своего жизненного цикла.

В долгосрочном плане развития автоматизация, возможно, коснется не только деятельности компаний, но и управления государством, произойдет формирование автономного правительства.

В среде смарт-контрактов возможно установить программных агентов для динамического управления каждой автономной распределенной организацией. В упорядоченной среде данных эти агенты могут получить знания и другие цифровые активы.

В смарт-контракте есть и проблемы из-за постоянства и неизменности данных, например, если при написании кода контракта допущена ошибка, невозможно вернуться назад, исправить ее, так как все действия сохраняются.

Достаточно примеров, когда при поддержке блокчейна удавалось сократить издержки финансовых организаций, обеспечить иные преимущества. Австралийский финансовый конгломерат Commonwealth Bank of Australia (CBA), американская финансовая компания Wells

Fargo и компания Brighann Cotton Marketing Australia оформили с помощью технологии блокчейн сделку по продаже и доставке хлопка из США в Китай.

Как сообщают представители банка Commonwealth Bank of Australia, это первая в мире торговая сделка с применением технологии блокчейн, смарт-контрактов и Интернета вещей. Так, по условиям сделки, из штата Техас, США, в китайский порт Циндао будет доставлено 88 тюков хлопка. При этом оплата за всю партию была проведена в блокчейне, а условием для ее осуществления стало уведомление о физическом местонахождении груза [7].

Дочерняя компания Сбербанка России «Деловая среда» в октябре 2016 года запустила бесплатный сервис Cornerstone для оформления защищенных сделок на основании технологии блокчейна [8, стр. 218].

DAO – это сокращение от слов “decentralized autonomous organization”, или децентрализованная автономная организация. Как указывает название, это автономная организация (без центрального органа управления), функционирующая благодаря одному или нескольким «умным» контрактам, которые приносят в сообщество прозрачные правила управления и безопасного обмена. Это то, что иногда называют системой управления 2.0 (например, Bitnation) или системой долевого управления [9, стр. 189].

Деятельность DAO вызывает множество проблем ввиду отсутствия специального правового регулирования, например, существует проблема отсутствия юридического лица для совершения юридически значимых действий и исполнения обязанностей. На первый взгляд DAO как таковая не может открывать счета, участвовать в сделках с другими компаниями, подавать в суд, что неудобно в деловом обороте. Практическое применение DAO позволило выработать ряд решений проблемы.

Например, создана швейцарская компания DAO.Link с целью обеспечить правовую связь с традиционной правовой системой. По просьбе договаривающихся в DAO сторон компания DAO.Link предоставляет им адрес на блокчейне эфириум. Этот адрес представляет информацию о договаривающейся стороне в блокчейне, и «умный» контракт считается заключенным с этим адресом, а участник контракта подписывает реальный контракт, который является отражением «умного» контракта с швейцарской компанией. Другое решение было разработано Otonomos.com, который создает зеркальные компании для DAO. Члены DAO также являются акционерами оффшорной компании [10, стр. 198].

Право, государство и общество вступили в новую эпоху цифровых отношений, связанных не только с смарт-контрактами, но и в большей степени с технологиями блокчейн и другими инновационными технологиями, криптографией.

Юридическое определение смарт-контракта вызывает наибольшее количество споров и обсуждается в научно-исследовательских работах. Авторы определяют смарт-контракт как новый вид договора, либо как форму договора. Однако при рассмотрении смарт-контракта как отдельного договора возникает множество проблем в законодательном урегулировании и правоприменительной практике — суды не смогут принимать решения, поскольку в гражданском праве нет упоминания о смарт-контрактах.

В статье 421 Гражданского кодекса РФ лишь упоминается о свободе договора, о возможности составления не поименного договора с фразой «если дело доходит до суда, суд должен принять во внимание близкие по природе договоры». Но близкие по природе договоры в гражданском праве отсутствуют.

Смарт-контракт можно определить в одну из двух групп — либо сделать его отдельным договором, либо отнести его в категорию отдельной электронной формы. Если признать смарт-контракт как некую цифровую форму договора, решаются несколько проблем — данный договор становится легитимным в правовом пространстве, обеспечивается защита в гражданском законодательстве, появляется возможность предъявить смарт-контракт в качестве электронного доказательства.

Смарт-контракт — новое явление в праве, а не просто форма. Если урегулировать смарт-контракт как форму договора, возможно, это решит проблемы правового регулирования и юридической ответственности. Формируется новое цифровое пространство и, возможно, старые формы договоров скоро будут заменяться новыми по содержанию и предмету обязательствами.

Новые технологии несут в себе и определенные риски, связанные с юридической ответственностью. В марте 2018 года в США произошел первый трагический случай, который, к сожалению, не станет последним: машина, управляемая роботом, сбила насмерть человека. Безусловно, появился вопрос, как определить виновных и тех, кто понесет юридическую ответственность.

Новыми возможностями децентрализованных систем с анонимностью и затрудненной идентификацией пользователей поспешили воспользоваться и преступники, появились средства легализации (отмывания) средств, полученных преступным путем, продажи наркотиков и даже заказа убийств, наемничество.

В марте 2015 года вынесением обвинительного приговора завершилось рассмотрение печально известного дела, в отношении сайта интернет-магазина Silk Road, услугами которого пользовались ввиду полной анонимности наркоторговцы, а иногда и заказчики убийств. При этом вопрос о виновности и доказанности вины осужденного 29-летнего Уильяма Ульбрихта, физика по образованию, остался открытым. В документальном фильме Алекса Винтера «Deep Web» изучаются аспекты вышеуказанного уголовного дела, рост числа анонимных сообществ, борьба государства с новыми сообществами в интернете.

Хотя сейчас правовое регулирование смарт-контрактов отсутствует, законодательные пробелы начинают восполняться разными государствами. Пока отсутствует единый подход в регулировании новых общественных отношений, обладающих определенной спецификой из-за сложностей технологического процесса и, более того, имеющих перспективу изменить не только договорное право, но и структуру общества в перспективе.

Премьер-министр России Дмитрий Медведев в мае 2016 года на VI Петербургском международном юридическом форуме на пленарном заседании «Доверие к праву — путь разрешения глобальных кризисов» сказал: «Сегодня активно развивается так называемая технология blockchain, так называемые умные контракты. С их помощью формируются, по сути, автономные от государства, саморегулируемые системы, которые начинают жить по своим неписаным законам. Кстати, для правоведов исключительно интересные задачи. Очень часто здесь вообще заканчиваются пределы права. Сделки по передаче имущества, по удостоверению прав на имущество заключаются и исполняются в автоматическом режиме. Взаимодействие в Сети идёт не между людьми, а между электронными устройствами. Такие устройства обмениваются данными, осуществляют действия от имени своего владельца. Распространяется так называемый интернет вещей. Эта ситуация, ещё раз повторю, требует от всех нас напряжения творческих сил. Совсем не стандартная задача для правоведов — задача поиска новых эффективных решений, которые могут стать основой для образования, по сути, новой области права» [11].

Премьер-министр поручил Минкомсвязи и Минэкономразвития изучить возможность применения технологии блокчейн в сферах госуправления и управления экономикой страны; данное поручение согласовано с отдельным разделом Комплексного плана действий Правительства до 2025 года.

18 декабря 2017 года Правительственной комиссией по использованию информационных технологий для улучшения качества жизни и условий ведения предпринимательской деятельности утвержден план мероприятий по направлению «Нормативное регулирование» программы «Цифровая экономика Российской Федерации».

Предполагается принятие целого ряда законопроектов, направленных на регулирование цифровой экономики. Например, в Государственную Думу внесен проект Федерального закона «О системе распределенного национального майнинга», проект Федерального закона «О цифровых финансовых активах».

В Государственную Думу внесен законопроект о правовом регулировании отношений в рамках «цифровой экономики» [12]. Планируется внесение изменений в Гражданский кодекс, в частности в статью 128 Гражданского кодекса РФ и дополнение объектов гражданских прав. Вводится, например, новый термин «цифровые права», под которыми предложено понимать совокупность электронных данных (цифровой код, обозначение), существующую в децентрализованной форме, которая удостоверяет права на такие объекты гражданских прав [13].

Роспатент будет реализовывать разные проекты с блокчейн-технологиями. Например, автоматизация приема документов в онлайн-режиме. Цифровизация, блокчейн-технологии имеют много преимуществ. Сроки экспертизы сокращаются. Блокчейн будет задействован в регистрации прав интеллектуальной собственности. Любой правообладатель сможет отслеживать реестр, сможет контролировать его во всех сетях.

Технология позволяет изменить коренным образом не только судебную практику, но и судопроизводство в действующем виде и ликвидировать существующие проблемы. Это иное судопроизводство. В РУДН доктор юридических наук Лев Бертовский в декабре 2017 года завершил большое исследование, выводы которого позволяют изменить судопроизводство в

ближайшее время с помощью цифровых технологий («большие данные», нейротехнологии и искусственный интеллект) [14].

Смарт-контракт изменит юридический мир, это новый вид и форма осуществления деятельности. Смарт-контракт представляет собой контракт самоосуществляемый, когда система во взаимодействии с другой системой может производить взаиморасчеты и иные действия во исполнение договора.

Таким образом, блокчейн — одна из новых технологий, уже успевших изменить шаблоны многих бизнесов и отчасти юридический мир. Применение финансовых технологий и блокчейна в последующие годы изменит судебную практику и работу юристов.

ЛИТЕРАТУРА

1. JPMorgan: blockchain перспективен, а криптовалюты требуют развития // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://freedman.club/jpmorgan-blockchain-perspektiven-a-kriptovalyuti-trebuyut-razvitiu/>, свободный. - (дата обращения: 25.05.2018).
2. Эксперты считают маловероятным полный запрет на криптовалюты в Южной Корее // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://ria.ru/economy/20180111/1512430763.html>, свободный. - (дата обращения: 25.05.2018).
3. Генкин А. Блокчейн: как это работает и что ждет нас завтра./Артем Генкин, Алексей Михеев. - М.; Альпина Паблишер, 2018, с. 205
4. Bitcoin is not just digital currency. It's Napster for finance.// Fortune.2014. Январь // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://fortune.com/2014/01/21/bitcoin-is-not-just-digital-currency-its-napster-for-finance/>, свободный. - (дата обращения: 25.05.2018).
5. Мелани Свон. Блокчейн-мышление. // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ieeexplore.ieee.org/stamp/stamp.jsp?reload=true&tp=&arnumber=7360255>, свободный. - (дата обращения: 25.05.2018).
6. Morrison, A. Blockchain and smart contract automation: How smart contracts automate digital business // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [www.pwc.com URL: www.pwc.com/us/en/technology-forecast/blockchain/digital-business.html](http://www.pwc.com/us/en/technology-forecast/blockchain/digital-business.html), свободный. - (дата обращения: 25.05.2018).
7. Банки провели первую сделку с применением блокчейна и и смарт-контрактов. // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://forklog.com/banki-proveli-pervuyu-sdelku-s-primeneniem-blokchejna-i-smart-kontraktov/>, свободный. - (дата обращения: 25.05.2018).
8. Генкин А. Блокчейн: как это работает и что ждет нас завтра./Артем Генкин, Алексей Михеев. - М.; Альпина Паблишер, 2018, с. 218
9. Лоран Лелу. Блокчейн от А до Я. Все о технологии десятилетия. ООО «Издательство «Эксмо», 2018 г. с. 189
10. Лоран Лелу. Блокчейн от А до Я. Все о технологии десятилетия. ООО «Издательство «Эксмо», 2018 г. с. 198
11. Медведев Д. VI Петербургский международный юридический форум. Стенограмма пленарного заседания. // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [government.ru URL: http://government.ru/news/23074/](http://government.ru/news/23074/) 2016.-18 мая, свободный. - (дата обращения: 25.05.2018).
12. В Государственную Думу внесен законопроект о правовом регулировании отношений в рамках «цифровой экономики»// [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.garant.ru/news/1187618/>, свободный. - (дата обращения: 25.05.2018).
13. Законопроект № 424632-7// [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://asozd2.duma.gov.ru/main.nsf/\(Spravka\)?OpenAgent&RN=424632-7](http://asozd2.duma.gov.ru/main.nsf/(Spravka)?OpenAgent&RN=424632-7), свободный. - (дата обращения: 25.05.2018).
14. Кирилл Кудрин. Ударить блокчейном по судопроизводству. // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://провэд.рф/article/45798-udapity-blokcheynom-posudoproduzvodstvu.html>, свободный. - (дата обращения: 25.05.2018).

СУЧАСНА МОДЕЛЬ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ «CITIZENSHIP EDUCATION»: ДЕМОКРАТИЧНИЙ ДОСВІД РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА

Євсюкова А. В.

Україна, м. Київ, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, аспірант

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_wos/12062018/5802

ARTICLE INFO

Received: 25 April 2018

Accepted: 20 May 2018

Published: 12 June 2018

KEYWORDS

civic education, model «citizenship education», democracy, civic participation, competence, citizens

ABSTRACT

The article deals with the generally accepted classification of models of civic education (hegemonic, critical, transformational, symbolic) of the American political scientist R. M. Merelman; The modern model of civic education «citizenship education» in the Republic of Poland was explored, its purpose and main ideas were as follows: non-state content, active citizenship, principles of understanding and social trust as the basis of civic education, «learning through practical action», democracy participation; as well as the possibility of borrowing such a model of civic education for implementation in Ukraine, taking into account national peculiarities, modern socio-political situation, also social practice and cultural factors.

Citation: Євсюкова А. В. (2018) Сучасна модель громадянської освіти «citizenship education»: демократичний досвід республіки Польща. *Web of Scholar*. 6(24), Vol.7. doi: 10.31435/rsglobal_wos/12062018/5802

Copyright: © 2018 Євсюкова А. В. This is an open-access article distributed under the terms of the **Creative Commons Attribution License (CC BY)**. The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

Вступ. Розвиток громадянської освіти в сучасних умовах – це важливий процес, який передбачає підвищення компетентності, відповідальності, активності та залучення громадян до соціально-політичного життя власної держави загалом, та до вирішення справ власної територіальної громади зокрема.

Кожна держава, яка обрала демократичний вектор розвитку, розробляє та впроваджує власну модель громадянської освіти, яка безпосередньо залежить від соціально-політичної, економічної ситуації в цій державі, сформованих культурних традицій, ментальних чинників, а також враховує міжнародний досвід та сучасні тенденції світового цивілізаційного розвитку. У Республіці Польща громадянська освіта свого часу стала потужним чинником демократичних змін, а її модель неодноразово трансформувалася. Однак, у процесі тривалих дискусій щодо розробки певної моделі громадянської освіти та, завдяки залученню експертів-фахівців у сфері громадянської освіти, представників громадських організацій, політичних діячів, інфлюенсерів, відбувалася розробка та розпочалося впровадження власної моделі громадянської освіти «citizenship education», яка наразі, поєднує європейський досвід громадянської освіти із національною специфікою польської держави й особливостями різноманітних світових суспільних практик у цьому напрямі.

Мета статті: дослідити сучасну модель громадянської освіти «citizenship education» у Республіці Польща та можливості її запозичення для впровадження в Україні.

Результати дослідження. Розробка та впровадження національної моделі громадянської освіти на засадах вивчення та імплементації актуального міжнародного досвіду, є першим кроком та визначною дією суспільства до ефективної реалізації громадянської освіти в конкретній державі.

Варто визнати, що наразі, загальноприйнятою системою класифікації моделей громадянської освіти вважається класифікація американського політолога Р. М. Мерельмана

(R. M. Merelman), у якій вчений вказує та переконливо доводить існування чотирьох моделей громадянської освіти:

– гегемоністська модель громадянської освіти яка ґрунтується на владному домінуванні та верховенстві правлячих еліт, через нав'язування для суспільства власних політичних цінностей. Вказана модель сприяє формуванню в громадян, вороже налаштованого ставлення до будь-яких інших різновидів соціальної та політичної системи, окрім, «своєї». У даній моделі громадянська освіта представлена як процес (що уособлює певний механізм) індоктринального виховання, яке: спрямоване на формування лояльності до чинного політичного режиму та суспільно-політичного ладу; сприяє беззаперечному визнанню досконалості ідей правлячої еліти; позбавляє суспільство критичного оцінювання розбіжностей щодо дійсної існуючої ситуації і проголошуваного, декларованого майбутнього; забезпечує існування лише слухняних і залежних громадян. Забезпечують реалізацію громадянської освіти за такої моделі – органи пропаганди й агітації, які представляють інтереси правлячої еліти. Яскравим прикладом такої моделі громадянської освіти свого часу був Радянський Союз;

– критична модель громадянської освіти, передбачає: наявність можливостей щодо з'ясування та розуміння суті політичних реалій, владних відносин громадянами в поєднанні з врахуванням важливості особистих інтересів, результатів реалізації (у тому числі й негативних) державної політики й діяльності політичних інститутів; нерівність у розподілі політичної влади, задля досягнення спільних цілей. Здійснюють громадянську освіту за даної моделі, як правило, родина, найближче оточення, громадські організації, засоби масової інформації. Вказана модель громадянської моделі за умов сьогодення впроваджена в США, Канаді та в більшості європейських держав.

– трансформаційна модель громадянської освіти, поєднує елементи та риси гегемоністської та критичної моделей. За умов функціонування вказаної моделі відбувається зіткнення застарілої системи традиційної індоктринації та поява нових ціннісних орієнтацій для пристосування до нестабільного соціального та політичного середовища. Трансформаційна модель громадянської освіти поширена в державах пострадянського простору, зокрема, на нашу думку продовжує існувати і в Україні.

– символічна модель громадянської освіти уособлює своєрідний символічний ритуал політичної ностальгії, що створює в суспільстві ілюзорне уявлення про те, що прогресивні зміни політичного буття розпочалися. Американський вчений Р. М. Мерельман зазначає, що символічна модель функціонує на основі декларування владою для суспільства формули – «щось робиться» задля подолання «кризи». У такий спосіб, створюється ілюзія, яка формує в громадян хибне уявлення про ситуацію в суспільстві та суттєво послаблює їх активність щодо участі в державних справах. Відповідно, у процесі впровадження символічної моделі громадянської освіти в державі, значну роль відіграють: занадто політично заангажовані засоби масової інформації, зацікавленні у вирішенні певного політичного питання – групи інтересів та інституцій громадянського суспільства, діяльність яких не передбачає дотримання демократичних цінностей. До держав, у яких функціонує символічна модель громадянської освіти слід віднести – Російську Федерацію, Білорусь, Північну Корею тощо [6, с. 136- 137].

Відтак зазначимо, що в Республіці Польщі модель громадянської освіти «citizenship education», сформована на основі трансформаційної моделі громадянської освіти Р. М. Мерельмана (з огляду на вищезазначену класифікацію). Вказана модель системно поєднує національні державотворчі традиції та загальноєвропейський контекст. Таким чином, дана модель громадянської освіти передбачає, насамперед, формування громадянськості, як провідної світоглядної риси громадянина та набуття ним досвіду презентування себе, як компетентного, відповідального та активного громадянина власної держави. За таких умов, характерними особливостями (ключовими ідеями) даної моделі громадянської освіти є: недержавний зміст; активна громадянська позиція; принципи «розуміння та соціальної довіри» як основи громадянської освіти; принцип «навчання через практичну дію»; принцип «демократії участі».

Вважаємо за доцільне розглянути кожну з представлених особливостей (ідей) більш детально.

1. Зміст громадянської освіти не має враховувати лише загально-державні інтереси й не має бути представлений у обмеженому сутнісному контексті. За умов сьогодення до сфери громадянської освіти польської держави належать як питання політичного аспекту (щодо участі громадян у політичному житті, забезпечення та реалізації прав і, водночас, дотримання обов'язків громадян, проблематика міграційних процесів), так і питання «неполітичного

спрямування», наприклад, щодо збереження навколишнього середовища, громадського здоров'я, міжкультурної комунікації, соціально-економічної співпраці територіальних громад, тощо [8, с. 89];

2. Щодо реалізації ідеї активної громадянської позиції, зазначимо, що наразі метою громадянської освіти в Республіці Польща є не лише сприяння в отриманні громадянами відповідних знань (політичних, економічних, соціальних, правових, у сфері культури, тощо). Головний акцент впровадження польської моделі громадянської освіти – це формування практичних навичок активного громадянства, ініціативності, залучення громадян до політичної діяльності та участі в управлінні на різних рівнях влади (муніципальному, регіональному, державному) протягом усього процесу людської життєдіяльності. Так, першими проявами, вищезазначеної нами, активності є: участь у шкільному та студентському самоврядуванні; участь у публічних обговореннях та дебатах; громадська діяльність; членство в громадських організаціях та асоціаціях; участь в організації та проведенні заходів «громадянознавчого» спрямування (зустрічі, акції, мітинги тощо); політичне спонсорство (меценатство); волонтерська участь; участь у заходах заборони розповсюдження товарів чи надання послуг, що сприяють виникненню політичної, екологічної чи етичної дискримінації [3, с. 44]. Попри зазначеного, на нашу думку, в основі реалізації даної ідеї закладено декілька моделей громадянської участі, зокрема одна з них, це модель – «сходи суспільної партисипації», яка була розроблена американською активісткою Ш. Ернстейн (С. Р. Arnstein). Відповідно до вказаної моделі «сходи суспільної партисипації» (ladder of citizen participation) на найнижчому шаблі так званих «сходів», що уособлюють певний рівень суспільства, відбувається маніпуляція світоглядними позиціями громадян, залучення їх до виконання певних дій завдяки недостатній їх освіченості, а відтак є свідченням їх громадянської «слабкості» (рівень псевдодемократії). Для роз'яснення наведених термінологічних складнощів щодо розуміння запропонованої моделі громадянської участі – «сходи суспільної партисипації» може слугувати, як приклад, участь в суспільній акції чи маніфесті громадян, з ідеями яких вони незгодні. Наступний рівень – терапія, яка власне передбачає «заспокоєння» громадян, а не вирішення їх проблем. Відтак, на зазначених двох рівнях відбувається заміна фактичної участі громадян, відсутності в них можливостей для реальної участі в розробці та прийнятті рішень на різних рівнях. У подальшому мова йде про процеси інформування, консультування та примирення їх інтересів, як сукупність «символічних заходів». Мається на увазі, що в громадян є можливість презентувати власну точку зору щодо вирішення важливих державних справ, отримання порад щодо прийняття важливих політичних рішень, однак владні суб'єкти, що реалізують владу залишають за собою остаточне право на перегляд та прийняття рішення з першочерговим врахуванням власних перспектив, а не суспільних інтересів. Найвищим рівнем «сходи суспільної партисипації» є рівні партнерства, делегування та громадського контролю, що є засадничою основою моделі «citizenship education». На рівні партнерства відбувається наділення громадян реальною можливістю впливу на процес розробки та прийняття рішень, які ухвалюються владою в співпраці з громадськістю, а відмінність поглядів у рівноправних партнерів (громадянина і владних представників) обговорюється під час дискусії, приміром, у процесі перемовин для пошуку та досягнення компромісу. Й останній рівень делегування, передбачає наявність спільної відповідальності за прийняте рішення, а повноцінну участь уможливорює громадський контроль, у відповідності з яким, процес планування та управління суспільними справами є об'єктом, саме громадського контролю [2, с.4; 5, с. 25].

3. Важливе значення для формування та розвитку громадянської освіти мають основні принципові засади її реалізації, або наявність відповідної сукупності принципів, що відповідають певній моделі громадянської освіти. Розглянемо сутність найголовніших, на нашу думку, принципів сучасної моделі громадянської освіти в Республіці Польща. Відтак, забезпечимо певну змістовну корекцію першого принципу «розуміння та соціальної довіри як основи громадянської освіти», розділивши його на два окремих принципи – «розуміння» й «соціальної довіри». Принцип «розуміння» є ключовим структурним елементом громадянськості як провідної риси громадянина забезпечує існування певного типу системи релігійних, духовних цінностей та поглядів громадян на яких побудовані їх власні взаємовідносини з політичною спільнотою та іншими громадянами. У контексті етимологічної суті поняття «розуміння» центральними виступають такі категорії, як: толерантність та громадянська чеснота. Призначення першої полягає у виявленні індивідом поваги й терпимості до існуючих ціннісних орієнтирів, ставлень (відносин), традицій, рас, релігій, якостей людей тощо, що відрізняються від власних, але, водночас, співіснують із ними. Призначення другої

категорії – «громадянська чеснота» полягає в готовності підпорядковувати власні індивідуальні інтереси та егоїстичні прояви суспільному благу [9, с.185]. Щодо суті принципу «соціальної довіри» як основи громадянської освіти, у моделі громадянської освіти польської держави – «citizenship education», то, саме цей рівень соціальної довіри є найбільшою громадянською чеснотою та складовою соціального капіталу. Як додає дослідниця М. М. Рогожа, соціальна довіра, з однієї сторони, сприяє включенню до соціально-політичної діяльності, а з іншої, – забезпечує ефективність цієї діяльності [4, с. 139]. Соціальна довіра, виступає індикатором моральної чутливості, і не може бути імплементованою через закон. Власне, досвід європейських держав вказує, що ефективність політико-правової системи і злагодженість діяльності бюрократичних інституцій не забезпечують прояв соціальної довіри. Натомість, вищезазначені суб'єкти визначають власну суспільну необхідність за умов, коли рівень соціальної довіри в суспільстві та державі загалом, значно знижується, як зазначає вже цитована нами, дослідниця М. М. Рогожа [4, с. 139]. Натомість, на думку, американського дослідника М. Юсланер (М. Uslaner), довіра – це основне призначення, а не результат діяльності громадянських структур. У разі наявності довіри в громадян до діяльності суспільних організацій, посилюється їх власна віра щодо існування в них реальної можливості впливу на процес прийняття політичних рішень, делегування й контролювання діяльності різних політичних інституцій (у т.ч. і політичних партій) та політичних лідерів, державних посадовців у напрямі прийняття ними важливих суспільних, державних рішень, що спонукатиме громадян до активних дій. Для того, щоби зазначений механізм залишався не лише декларативним, але й дієвим, має існувати довіра до організації, членом якої є громадянин, посилюватися віра до колективної дієздатності, завдячуючи яким, стає можливим вплив на політичний процес [12, с. 30, 32].

4. Принцип «навчання через практичну дію» польської моделі громадянської освіти передбачає відхід від традиційного формалізованого процесу отримання знань, набуття навичок та формування здібностей, необхідних громадянину демократичної держави. Натомість, вказана ідея, що знаходиться в основі зазначеного принципу вказує на сформований досвід (так зване активне навчання «experiential learning»), як на основне джерело отримання знань, навичок та здібностей через здійснення певних дій, безпосередньо під час практичної суспільно-політичної діяльності. Отже, таке навчання шляхом отримання власного життєвого досвіду і, головне, наявності можливостей щодо його рефлексії (для більшого розуміння й оцінки власних дій), а також, для подальшого розвитку власної громадянської відповідальності (шляхом аналізу виконаної діяльності; висвітлення важливих проблем громади через підготовку публікацій, заміток тощо; шляхом колективного обговорення з іншими громадянами, впровадження різноманітних форм електронної звітності тощо) [10, с. 58]. Навчання через практичну дію, може включати: волонтерство, як корисну соціальну практику, спрямовану на вирішення важливих соціальних проблем як окремих громадян, так суспільства загалом; громадську діяльність, яка може виявлятися в роботі з конкретними громадянами (наприклад, з людьми похилого віку, безхатченками), а також громадська діяльність, спрямована на забезпечення загальної суспільної користі від виконаного громадянами завдання (наприклад, акція громадянського спрямування – збір іграшок для дитячого будинку, збір книг для бібліотеки місцевої громади); адвокація, яка передбачає організацію публічних виступів, обговорення для отримання певної інформації про суспільну проблему, явище чи процес; дослідницька діяльність, що включає збір та аналіз інформації, яка стосується важливих питань для громадськості (наприклад, збір та аналіз інформації про екологічні проблеми тієї чи іншої місцевості) тощо.

5. Наступна ідея «демократії участі» знайшла відображення у відповідному за назвою принципі й передбачає, що модель представницької демократії не в повному обсязі відповідає вимогам сучасності. Натомість, демократія участі передбачає, що громадянин є суб'єктом, що володіє певним світоглядом і має відповідні знання, навички та здібності, сформовані громадянською освітою. Вказане визначає його право на повноцінну участь у політичному житті власної держави. Таким чином, громадяни здатні самостійно здійснювати законодавчу, виконавчу й контролюючу функції (через власну сформовану громадянськість) та не передавати їх державі в повному обсязі. Впливати на процес розробки і прийняття політичних рішень можливо через участь у референдумах, дискусіях, підготовці петицій, прояві народної ініціативи, а також, шляхом користування, закріпленим законом, правом позбавлення довіри державних посадовців, які не виконують покладені на них громадськістю, обов'язки (депутатів, суддів, представників виконавчої влади тощо). Крім того, демократія участі спрямована,

передусім, на боротьбу з основними проблемами сучасної держави та суспільства, а саме, із порушенням прав людини, маніпулюванням громадської думки, лобіюванням олігархічних інтересів, корупцією, засиллям споживчої культури, екологічними проблемами тощо [11].

Варто зазначити, що сучасна модель громадянської освіти «citizenship education» є досить динамічною, здатна комплексно реагувати на зміни та виклики, які постають перед суспільством, трансформуватися залежно від зовнішньо- та внутрішньополітичних завдань розвитку держави на найближчій перспективі [7, с.122].

Наразі в Україні склалася парадоксальна ситуація: влада активно декларує євроінтеграційні наміри, реалізацію демократичних принципів, відтворення системи європейських цінностей, водночас, не поспішає з розробкою та впровадженням моделі громадянської освіти, яка б відповідала проголошеним стратегічним цілям. Відтак, вважаємо, що демократичний досвід Республіки Польща, під час розробки та впровадження сучасної моделі громадянської освіти «citizenship education» для української держави є досить корисним, орієнтаційно необхідним та цікавим. Зокрема, варто врахувати наступні позитивні риси, як: зміну традиційності в процесі отримання громадянами практичних знань; еволюціонувати в напрямі формування громадянськості, як провідної риси громадянина демократичної держави та досвіду бути справжнім громадянином; забезпечити перехід до широкого трактування змісту громадянської освіти, який виходить за межі сфери «чистої» політики та зосереджений на інших поза політичних контекстах. Зважаючи на те, що сучасна громадянська освіта складається не із сукупності хаотичних ідей щодо виховання громадянина на основі існуючого провідного принципу верховенства інтересів держави, а, насамперед, передбачає безперервне та системне навчання навичкам громадянської активності в демократичному суспільстві, формування громадянських компетентностей, із реалізацією інтересів громадян; акцентується на формування соціальної довіри (яка наразі в українській державі на низькому рівні) до діяльності державних та суспільних інституцій, політичних партій та політичних лідерів. Необхідна зміна в сприйнятті довіри, як індивідуальної якості та характеристики окремої особистості до довіри, як якості соціальної групи чи суспільства загалом. І, як результат, у громадян сформується впевненість: у реальній можливості впливати на державні соціально-політичні процеси; в участі для прийняття рішень на різних рівнях; у відчутті бути потрібними суспільству задля здійснення державної політики [1].

Висновки. Підсумовуючи, варто зазначити, що в представленій для розгляду статті, розглянуто систему класифікацій моделей громадянської освіти (що включає: гегемоністську, критичну, трансформаційну, символічну) американського політолога Р. М. Мерельмана, яка наразі вважається загальноприйнятою науковою спільнотою. Попри зазначене, були досліджені особливості сучасної моделі громадянської освіти «citizenship education» у Республіці Польща, з'ясовано її мету систему принципів (ідей), а саме: недержавний зміст, активна громадянська позиція, принципи: розуміння та соціальної довіри» як основи громадянської освіти, «навчання через практичну дію», «демократія участі». Деталізуючи розгляд складових сучасної моделі громадянської освіти «citizenship education» у польській державі, вважаємо за необхідне дослідити, врахувати вказаний зарубіжний досвід у процесі розробки та імплементації моделі громадянської освіти в Україні

ЛІТЕРАТУРА

1. Громадянська освіта – ключовий вектор демократизації України: результати дискусії. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.prostir.ua/?news=hromadyanska-osvita-klyuchovyj-vektor-demokratyzatsiji-ukrajiny-rezultaty-dyskusiji>. – Назва з екрану.
2. Кондратинський О. С. Наукові підходи до типології рівнів участі громадянського суспільства у формуванні місцевих політик / О. С. Кондратинський // Теорія та практика державного управління, 2018. – № 1 (60). – С. 1- 7.
3. Позняк С. І. Ресурси громадянськості: соціально-психологічна складова: методичні рекомендації / С. І. Позняк // Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. – 136 с.
4. Рогожа М. М. Громадянська освіта в контексті моральних вимірів соціального капіталу / М. М. Рогожа // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – Київ : ВПЦ «Київський університет», 2007. – С. 138- 140.
5. Arnstein, S. R. (1975), A working model for public participation. Public Adminis-tration Review.

6. Contemporary Youth Culture: An International Encyclopedia / edited by Shirley R. Steinberg, Priya Parmar, Birgit Richard; Christine Quail, assistant editor // Greenwood Press, Westport, Connecticut. – 2006. – Volume 2. – 623 p.
7. Czekał Ł. Edukacja obywatelska w Polsce po 1989 roku na przykładzie fundacji im. Stefana Batorego / Łukasz Czekał // Uniwersytet pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. – Kraków 2015. – 262 s.
8. Depczyńska P. Model kształcenia politycznego w Niemczech – rekomendacje dla edukacji obywatelskiej w Polsce / Paulina Depczyńska // Polityka. Kultura. – 2014. – P.77- 97.
9. Heater D. The Civic Ideal in World History, Politics and Education / Derek Heater. – London: Longman, 1990. – 354 p.
10. Leek J. Global citizenship education in school curricula. A Polish perspective / Joanna Leek. – Journal of Social Studies Education Research, 2016. – №7 (2). – C. 51- 74.
11. Pietrzyk M. Civic education's impact on social behavior / Marek Pietrzyk. – [Electronic resource]. – Available from : <http://rep.up.krakow.pl/xmlui/bitstream/handle/11716/1407/Civic-education.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. – Screen name.
12. Uslaner Eric M. The Moral Foundations of Trust / Eric M. Uslaner. – United Kingdom: Cambridge University Press, 2012. – 52 p.

ФАКТОРЫ, СПОСОБСТВУЮЩИЕ РАСПРОСТРАНЕНИЮ ТЕРРОРИЗМА НА ТЕРРИТОРИИ РОССИИ

Майстренко Г. А. кандидат юридических наук

Россия, г. Москва, ФКУ НИИ ФСИН России, старший научный сотрудник

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_wos/12062018/5803

ARTICLE INFO

Received: 29 April 2018

Accepted: 28 May 2018

Published: 12 June 2018

KEYWORDS

terrorism, terrorist act, law
enforcement agencies, the Criminal
Code of the Russian Federation

ABSTRACT

the article reveals the factors conducive to the spread of terrorism in the territory of Member States, including Russia. Direction of the spread of terrorism shows the growth of immigration, illegal proliferation of weapons, lack of preventive work in society, especially among the youth of their lack of employment.

Citation: Майстренко Г. А. (2018) Факторы, способствующие распространению терроризма на территории России. *Web of Scholar*. 6(24), Vol.7. doi: 10.31435/rsglobal_wos/12062018/5803

Copyright: © 2018 Майстренко Г. А. This is an open-access article distributed under the terms of the **Creative Commons Attribution License (CC BY)**. The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

Терроризм является одним из наиболее опасных преступных проявлений. К концу XX столетия он стал реальностью и для России. В связи с обострением ситуации в ряде российских регионов (в частности – в субъектах Северного Кавказа) становится обычной практика захвата заложников, совершения заказных убийств и террористических актов. Сообщения о терактах на российской территории довольно часто стали появляться в сообщениях средств массовой информации. Взрывы жилых домов в Москве и других городах, в поездах метро, многолюдных местах печальными строками уже вписаны в историю России. Норд-Ост и Беслан стали страшным свидетельством проявления экстремизма и усиления террористических угроз на территории нашей страны. Данные факторы имеют тенденцию не к уменьшению, а наоборот к их росту, но может быть не так к росту, как к тенденции не уменьшения. В первом квартале 2018 года совершено ряд преступлений террористической направленности: в Республике Дагестан, Хабаровском крае и Сахалинской области. На стадии приготовления предотвращено шесть терактов. Пресечена деятельность 12 законспирированных террористических ячеек. Всего с начала года задержано 189 и нейтрализовано 15 бандитов и их пособников.

Терроризм, казалось, являющийся возможным только для отдельных государств с затянувшимися конфликтами (Ближний Восток), перекочевывает во вполне благополучные страны Западной Европы, Японию, США. Ситуация еще более обострилась с проведением военных действий в Афганистане и Ираке. Для России таким моментом было проведение контртеррористической операции на Северном Кавказе, которая была вызвана необходимостью борьбы с незаконными вооруженными формированиями. Причем, в ее ходе во всей полноте подтвердилось то обстоятельство, что среди участников подобных групп, немало иностранных наемников, а бандиты, занимающиеся организацией терактов, использовали финансовую поддержку зарубежных покровителей, проходили специальную и боевую подготовку в учебных лагерях террористических организаций в различных странах мира.

Можно констатировать, что на территории России обозначились некоторые регионы, ставшие питательной средой для формирования преступных сообществ различной направленности, в которых в определенной степени затруднена работа государственных

органов власти. Ситуация обостряется тем, что зачастую терроризм связан с таким криминальным проявлением, как организованная преступность, сопровождающая в наших условиях конфликты при изменении форм собственности, обострении борьбы за власть на основе групповых и этнонационалистических интересов. Отсутствие эффективной системы социальной профилактики правонарушений, недостаточная правовая и материально - техническая обеспеченность деятельности по предупреждению терроризма и организованной преступности, правовой нигилизм основной массы граждан, отток из органов обеспечения правопорядка квалифицированных кадров увеличивают степень воздействия этой угрозы на личность, общество и государство.

Преступные группировки устанавливают обширные международные связи с целью получения финансовой и материально-технической поддержки из-за рубежа. Используя сепаратистские лозунги в качестве идеологического прикрытия своей деятельности, подобные преступные сообщества (а определенное число их представителей имеют опыт участия в боевых операциях) изобрели по сути дела новую форму криминального бизнеса, где в виде компенсации за ведение войны против собственного государства происходит получение финансовых средств.

Причем процессы эти имеют тенденцию к расширению. Обуславливается это рядом факторов, в последнее время ставшими неотъемлемой частью российской действительности. Так, сложная демографическая ситуация в отдельных районах Северного Кавказа, обострившаяся в связи с перемещением значительного числа населения из данного региона в другие регионы России, зачастую не располагающие необходимыми социально-экономическими условиями для адаптации большого количества мигрантов, лишь усиливает предпосылки к возникновению очагов социальной напряженности и осложнению межнациональных отношений. Это, в свою очередь, создает питательную почву для внедрения среди определенной части населения экстремистских настроений.

Как отмечают эксперты, борьба с терроризмом без эффективного противодействия непосредственно преступным сообществам результативной быть не может, так как корни наиболее опасных проявлений терроризма следует искать в криминализованных организациях, зачастую носящих транснациональный характер. Их укреплению в определенной степени служит развитие миграционных потоков, причем Россия становится неким перевалочным пунктом, через которую пролегают основные криминальные транзиты.

Специалисты полагают, что наряду с законными мигрантами в России сегодня проживают несколько миллионов нелегалов. А незаконная миграция всегда была и остается питательной средой для криминала. Из-за несовершенства миграционной политики на данном этапе и невозможности своевременного выявления граждан, незаконно находящихся на территории РФ, происходит ухудшение криминогенной ситуации.

Причем, занимаются транснациональные и этнические группировки наиболее опасными и доходными видами бизнеса. Так, определенные ОПГ специализируются на наркотиках и в сфере их интересов героин и кокаин, который проходит через Россию транзитом и поставляется в Европу и Америку. Однако наиболее проблемными являются китайские и вьетнамские преступные группировки, которые на территории России занимаются как изготовлением контрафактной продукции, так и поставкой наркотиков (в частности – эфедрина). Особенно активно заметно китайское влияние в восточных регионах РФ. Одним из прибыльных направлений является организованная ими контрабанда биоресурсов. Почти все подпольные цеха по изготовлению фальшивой водки на дальнем Востоке принадлежат китайцам. По некоторым данным, в Уссурийске находится «общак» китайской мафии, в который платят дань не только крупные китайские дельцы, но и мелкие торговцы на рынках. Причем, самые жестокие законы и правила царят именно в китайских общинах, где все повязаны круговой порукой. Как отмечают эксперты, сложившаяся тенденция такова, что свыше 80 % преступлений иностранцами совершается в группах, причем с четко прослеживающейся их специализацией и все настойчивее заявляет о себе транснациональная преступность. Что касается РФ, то отдельные международные преступники прибывают в нее через территории государств Содружества, используя упрощенный порядок въезда-выезда. Это приводит к увеличению числа членов преступных группировок, созданных в том числе и на этнической основе, что в свете общемировой тенденции быстрого распространения экстремизма и терроризма, может привести соответственно к возрастанию угрозы проявлений террористического и экстремистского характера и на территории России. Еще одним значимым фактором распространения терроризма является незаконный оборот оружия. Торговля оружием всегда, а последнее время – особенно стала весьма прибыльным «бизнесом». Криминальный оборот огнестрельного оружия, боеприпасов и взрывчатых веществ, могущих быть использованными в качестве средств террора и диверсии лишь усиливает террористическую угрозу.

Кроме того, несмотря на рост числа криминальных проявлений, менталитет населения остается прежним. Так, практически «традиционным» видом развлечения российских школьников являются тревожные звонки о заложенных взрывных устройствах в учебных заведениях. Очевидно, что сложившаяся практика наказания в виде штрафов тех немногочисленных лиц, выявленных за преступление, подпадающее под действие ст. 207 УК РФ ни в коей мере не стимулирует прекращения игр «лже террористов». Наряду с отвлечением сил и средств для ликвидации последствий подобных ложных сообщений, происходит и деформация общественного сознания, привыкание к подобным «шуткам» и снижение бдительности граждан. А ведь именно они могут максимально содействовать наиболее раннему выявлению и предотвращению совершения терактов. Следует отметить, что во многом эффективность деятельности сотрудников правоохранительных органов определяется уровнем взаимодействия с населением, проживающим на обслуживаемой территории. Успешное работа на данном направлении обеспечивает своевременное получение информации о подготовке террористических актов, а также о лицах, склонных к их совершению. В связи с этим возрастает значение милицеских подразделений, работающих на определённой территории, прежде всего - участковых уполномоченных милиции. При этом, существенное значение имеет продолжительность работы конкретных сотрудников милиции, что положительно влияет на уровень их информированности и степень доверия населения к представителям власти.

Эффективное противодействие распространению терроризма может быть осуществлено только при условии организации чёткого взаимодействия целого ряда государственных структур. Основой для него призвана стать система нормативных актов, включающая в себя документы, принятые на федеральном, региональном и внутриведомственном уровне. В нашей стране правовую основу борьбы с терроризмом помимо Федерального закона от 29 июля 1998 г. № 134-ФЗ «О борьбе с терроризмом» и Уголовного кодекса Российской Федерации образует также УПК РФ, Закон Российской Федерации «О безопасности», Федеральные законы «Об оперативно-розыскной деятельности», «Об обороне», а также отдельные указы Президента России и постановления Правительства Российской Федерации.

Вместе с тем, существующая правовая база не в полной мере обеспечивает эффективное противодействие терроризму. В частности, практически отсутствует ответственность лиц, финансирующих террористические организации, так как их действия не направлены на совершение конкретного преступления и они не подпадают ни под какой из видов соучастников. Подобные пробелы в законодательстве позволяют уходить от ответственности не только лицам, обеспечивающим финансовую сторону терроризма, но и преступности в целом.

Следует констатировать, что несмотря на то, что впервые ответственность за совершение терактов была введена ФЗ РФ от 01 июля 1994 г. (ст.213 УК РСФСР) и новый уголовный закон сохранил преемственность в правовом регулировании борьбы с этим особо тяжким преступлением, современное состояние терроризма показывает, что борьба с этим явлением продолжает оставаться одним из наиболее сложных направлений деятельности государственных и специальных органов.

ЛИТЕРАТУРА

1. Конституция Российской Федерации. Принята Всенародным голосованием 12 декабря 1993 г. по состоянию на 5 февраля 2015 г. // СПС «Консультант-Плюс».
2. Уголовный кодекс РФ - принят Государственной Думой 24 мая 1996г. (в редакции ФЗ РФ от 26 июля 2017 г № 200 – ФЗ.)
3. Комментарий к Уголовному Кодексу Российской Федерации /Под общ. Ред. Ю. И. Скуратова и В. М. Лебедева. М., 2010 г.
4. Федеральный закон от 6 июля 2016 г. N 375-ФЗ «О внесении изменений в Уголовный кодекс Российской Федерации и Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации в части установления дополнительных мер противодействия терроризму и обеспечения общественной безопасности» // СПС «Консультант-Плюс».
5. Федеральный закон № 35 от 06.03.2006 г. «О противодействии терроризму» // СПС «Консультант-Плюс».
6. Кобец П. Н. Противодействие преступности иностранных граждан и лиц без гражданства в России: - Монография. – М.: ВНИИ МВД России, 2004. – 483 с., С.57.

INTERNATIONAL ACADEMY JOURNAL Web of Scholar

ISSN 2518-167X

6(24), Vol.7, June 2018

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_wos

MULTIDISCIPLINARY SCIENTIFIC EDITION

Indexed by:

RS Global

INDEX COPERNICUS
I N T E R N A T I O N A L

Academia.edu
share research

 НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Google
scholar

BIBLIOTEKA
NARODOWA

Passed for printing 07.06.2018. Appearance 12.06.2018.

Typeface Times New Roman.

Circulation 300 copies.

RS Global Sp. z O.O., Warsaw, Poland, 2018

WEB OF SCHOLAR

Multidisciplinary Scientific Journal

RS Global